

**Testová příručka ke škále osobnostních
rysů představujících riziko z hlediska
užívání návykových látek**

(SURPS – SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE)

Martin Dolejš
Michal Miovský
Vladimír Řehan

TESTOVÁ PŘÍRUČKA

**TESTOVÁ PŘÍRUČKA
KE ŠKÁLE OSOBNOSTNÍCH RYSŮ
PŘEDSTAVUJÍCÍCH RIZIKO Z HLEDISKA
UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK**

(SURPS – SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE)

Univerzita Karlova
1. lékařská fakulta v Praze
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
Klinika adiktologie

**TESTOVÁ PŘÍRUČKA
KE ŠKÁLE OSOBNOSTNÍCH RYSŮ
PŘEDSTAVUJÍCÍCH RIZIKO Z HLEDISKA
UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK**

(SURPS – SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE)

Autoři

Martin Dolejš
Michal Miovský
Vladimír Řehan

Odborná oponentura

Lenka Šťastná

**TESTOVÁ PŘÍRUČKA KE ŠKÁLE OSOBNOSTNÍCH RYSŮ PŘEDSTAVUJÍCÍCH RIZIKO
Z HLEDISKA UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK. (SURPS – SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE)**
Martin Dolejš, Michal Miovský, Vladimír Řehan

Vydala Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Apolinářská 4, Praha 2, ve vydavatelství TOGGA, spol. s r. o., Volutová 2524, Praha 5.

© Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie 1. LF a VFN v Praze, 2012
© TOGGA, 2012

Odborná korektura: Lenka Šťastná

Jazyková korektura: Světlana Pavlíková

Koncept obálky: Hana Valíhová

Typografie a sazba z písma Baskerville a John Sans: Dušan Neumahr

Tisk: Tiskárna Protisk, s. r. o., České Budějovice

Vydání první, Praha 2012

ISBN 978-80-87258-81-1

NEPRODEJNÉ!

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její části nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu vydavatele.

Obsah

Úvod	7
1. Teoretická východiska dotazníku	9
2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS	16
2.1. Negativní myšlení	16
2.2. Přecitlivělost	19
2.3. Impulzivita	21
2.4. Vyhledávání vzrušení	24
3. Administrace a hodnocení dotazníku	27
3.1. Administrace dotazníku	27
3.2. Hodnocení dotazníku	28
4. Populace a výběrový soubor dívek a chlapců v ČR	30
5. Převodní tabulky s populačními normami	39
6. Vztahy mezi faktory SURPS a faktory jiných psychodiagnostických metod	41
7. Závěr	45
<i>Poznámky</i>	47
<i>Literatura</i>	49
<i>Seznam tabulek a grafů</i>	53
<i>Přílohy</i>	55

Publikace vznikla a byla vydána pod odbornou záštitou a koordinací:

Kliniky adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze

Klinika adiktologie

Díky finanční podpoře:

projektu Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů
pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
a je spolufinancován z institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace, PRVOUK-P03/LF1/9.

Úvod

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS, Substance Use Risk Profile Scale) je nástrojem, který má pomoci odborníkům (psychologům, adiktologům, výchovným poradcům) vyhledávat jedince s určitými osobnostními rysy, které mají pozitivní vztah s různými formami rizikového chování (hlavně s užíváním návykových látek). Nástroj hodnotí čtyři rizikové faktory osobnosti, které způsobují abúzus, závislost. Škála má vytvořené tak, aby se odhalily jednotlivé proměnné v osobnosti nezávisle na chování vedoucímu k užívání návykových látek. Nástroj disponuje širokým spektrem využití, lze jej použít v psychodiagnostickém procesu u populace s klinickým obrazem abúzu návykových látek (Conrod, Pihl, Vassileva, 1998), ale také pro populaci středoškolských a vysokoškolských studentů nevykazujících abúzus (Conrod a kol., 2006).

1. Teoretická východiska dotazníku

Dotazník SURPS („Substance Use Risk Profile Scale“) je jedinou ucelenou metodou, která umožňuje měřit čtyři osobnostní rysy – **negativní myšlení** (Hopelessness), **přecitlivělost** (Anxiety Sensitivity), **impulzivitu** (IMPulsivity) a **vyhledávání vzrušení** (Sensation Seeking) (Conrod et al., 2009). Tato metoda typu „tužka/papír“ umožňuje rychle a jednoduše provádět velké longitudinální a epidemiologické šetření zabývající se vztahem mezi osobnostními rysy a rizikových chování. Autorky tento nástroj představily na „Annual Meeting of the Research Society on Alcoholism“ v Santa Barbaře v Kalifornii (1999) a na „Annual Symposium of the Society for the Study of Addiction“ (2001) v Leedsu ve Velké Británii.

Teoretický koncept dotazníku je tvořen myšlenkou, že užívání, zneužívání návykových látek umožňuje uživateli dosáhnout pozitivního (ve formě požitkářských a hédonických účinků) nebo negativního posílení (ve formě odstranění negativních psychických, fyzických a sociálních problémů a stavů, které užívání návykových látek přináší). Conrod, Woicik a kolektiv (2009) to vystihují takto: faktory osobnosti, jako jsou negativní myšlení, vyhledávání vzrušení, impulzivita jsou spojeny s přehnanými a problematickými vzorci užívání návykových látek (srov. Caspi et al., 1996, Sher, Bartholow, Wood, 2000). Výzkumy, které provedli Comeau, Stewart a Loba, 2001 nebo Cooper, Frone, Russell, Mudar (1995) zjistily vztah mezi osobnostními charakteristikami (impulzivita, vyhledávání vzrušení) a užíváním návykových látek doprovázeným nekonformním, nebezpečným chováním. Návykové látky jsou užívány k auto-medikaci depresivních a stresových stavů a toto chování se častěji objevuje u jedinců s vyšší mírou úzkostnosti, negativního myšlení a přecitlivělosti (srov. Brunelle et al., 2004; Cloninger, 1987a; Conrod, Pihl, Vassileva, 1998; Stephens & Curtin, 1995).

Tento dotazník je také součástí rozsáhlejšího interakčně-preventivního programu „PREVenture“, který vytvořil tým pod vedením Conrod (Conrod a kolektiv, 2004a-d). Charvát (www.adiktologie.cz, 2010) píše, že „PREVenture je velmi zajímavým projektem v oblasti indikované primární prevence užívání návykových látek postaveným na principu krátké intervence odpovídající specifickým rizikovým osobnostním rysům“, které měří Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek. Intervenční pro-

ces tvoří tři základní složky: a) kognitivně-behaviorální; b) psychoedukační; c) motivačně-intervenční. Intervence využívá různé dílčí techniky – dekatastrofizaci, vystavování zátěžovým situacím, práci s automatickými negativními myšlenkami, práci s nudou a potřebou stimulace, metody „zastav se“, „soustřed se“ a „vyber si“. Krátkodobá intervence trvá 2×90 minut (4×45 minut) pro každý rizikový faktor osobnosti, vede ji jeden či dva facilitátoři a pracuje se s ilustrovanými barevnými sešity (cca 34 stran).¹

Subškály dotazníku SURPS byly vytvořeny na základě studie s rozsáhlou testovou baterií osobnostních dotazníků a inventářů posuzujících klinické symptomy, která byla předkládána uživatelům návykových látek. Conrod, Woicik a kolektiv (2009) vycházejí z těchto metod:

- a) NEO-Five factor Inventory (NEO-FFI, Costa & McCrae, 1992);
- b) the SS Scale (SSS, Zuckerman, 1994);
- c) the State-Trait Anxiety Inventory (STAI-T, Spielberger, Gorsuch, Lushene, Vagg & Jacobs, 1983);
- d) the Anxiety Sensitivity Index (ASI, Peterson & Reiss, 1992);
- e) the Cognition checklist (CCL, Beck, Brown, Steer, Eidelson & Riskind, 1987);
- f) the Beck Depression Inventory (BDI, Beck, Ward, Mendelson, Mock & Erbaugh, 1961);
- g) the Self-Esteem Scale (SES, Rosenberg, 1965);
- h) Posttraumatic Stress Symptom Self-report (PSS-SR, Foa et al., 1993),
- i) the Beck Hopelessness Scale (BHS, Beck, Weissman, Lester & Trexler, 1974);
- j) a the Impulsiveness and Venturesomeness Scale (I-7, Eysenck & Eysenck, 1978).

Prostřednictvím faktorové analýzy se autorkám (Conrod, Woicik, 2002) podařilo izolovat položky čtyř nezávislých faktorů. Položky byly podrobeny analýze vnitřní konzistence, která sloužila k vyloučení těch, jež se vzdalovaly od alfa hladiny významnosti nebo byly přebytečné. Na základě tohoto procesu bylo vyextrahováno 28 položek.

- a) Faktor „H“ (**H**opelessness – negativní myšlení) se skládá:
 - A. – ze dvou položek z dotazníku BHS (Beck, Weissman, Lester & Trexler, 1974);
 - B. – ze tří položek z SES (Rosenberg, 1965);
 - C. – ze tří položek z STAI-T (Spielberger, Gorsuch, Lushene, Vagg & Jacobs 1983);
- b) faktor „AS“ (**A**nxiety Sensitivity – přecitlivělost) byl přejat:
 - A. – z pěti položek z ASI (Peterson & Reiss, 1992);
 - B. – ze dvou položek subškály z CCL (Beck, Brown, Steer, Eidelson & Riskind, 1987);

1. Teoretická východiska dotazníku

- c) faktor „IMP“ (IMPulsivity – impulzivita) byl přejat:
 A. – z pěti položek ze škály Impulzivity I-7 (Eysenck & Eysenck, 1978);
 B. – ze dvou položek ze subškály posuzující nepřátelství a přívětivost z NEO-FFI (Costa & McCrae, 1992);
- d) faktor „SS“ (Sensation Seeking – vyhledávání vzrušení) byl přejat:
 A. – ze čtyř položek SSS (Zuckerman, 1994);
 B. – ze dvou položek ze stupnice odvážnosti z I-7 (Eysenck & Eysenck, 1978).

Na základě dalších statistických procedur autorky vytvořily ještě 23položkovou verzi, ve které došlo k odstranění pěti položek (1 z H, 2 z AS a 2 z IMP) pro nedostatečnou alfa hladinu významnosti (tabulka 1). Tato verze se ve výzkumných projektech jeví jako konzistentnější, validnější a reliabilnější. První krok, který jsme s tímto dotazníkem provedli, byl odborný překlad názvu, jednotlivých položek a subškál. Českou verzi dotazníku jsme pojmenovali „Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek“, přičemž zkratku zachováváme anglickou – „SURPS“ (Příloha 1).

SURPS „23“	SURPS „28“	Otázka
1	1	Jsem spokojený/á.
	2	V kritických situacích mám strach, že nikdo nebude včas nablízku, aby mi pomohl.
2	3	Často něco řeknu dřív, než si to rozmyslím.
3	4	Chtěl/a bych skákat padákem.
4	5	Jsem šťastný/á.
	6	Mám strach a pocit, že jsem „mimo“, když se nemohu koncentrovat na to, co bych měl/a udělat.
5	7	Často se dostávám do situací, kterých později lituji.
6	8	Užívám si nové a vzrušující zážitky, i když jsou nekonvenční.
7	9	Věřím, že mám před sebou slibnou budoucnost.
8	10	Pocit závratí či omdlení mi nahání hrůzu.
	11	Nejzajímavější a nejvzrušující chvíle jsou většinou nelegální a nemorální.
9	12	Rád/a dělám věci, které mi trochu nahánějí hrůzu.
	13	Někdy si myslím, že nestojím vůbec za nic.
10	14	Děsí mě, když cítím, že se mi mění srdeční tep.
11	15	Obvykle jednám, aniž bych se předtím zamyslel/a.

SURPS „23“	SURPS „28“	Otázka
12	16	Rád/a bych se naučil/a řídit motocykl.
13	17	Jsem hrdý/á na to, co jsem dokázal/a.
14	18	Když jsem hodně nervózní, dostávám strach.
15	19	Jsem celkově impulzivní člověk.
16	20	Jde mi o zážitek jako takový, i když je to něco nezákonného.
17	21	Mám pocit, že nejsem úspěšný/á.
18	22	Dostávám strach, když zažívám neobvyklé tělesné pocity a vjemy.
	23	Jsem tvrdohlavý/á a jednám na základě svých názorů i proti názorům ostatních.
19	24	Líbilo by se mi dělat dlouhé túry v drsné a neobydlené krajině.
20	25	Cítím se příjemně.
21	26	Děsí mě, když nejsem schopen/schopna se soustředit na to, co mám dělat.
22	27	Mám pocit, že se musím chovat manipulativně, abych dosáhl/a toho, co chci.
23	28	Do budoucna hledím s velkým nadšením.

Zdroj: Woicik, Stewart, Pihl, Conrod (2009). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu.

Tabulka 1 | 23 a 28 položková verze SURPS

Všechny položky jsou zodpovídaný výběrem jedné možnosti ze čtyřbodové stupnice, tvořené těmito stupni: (a) „rozhodně nesouhlasím“ (Strongly disagree); (b) „nesouhlasím“ (Disagree); (c) „souhlasím“ (Agree); (d) „rozhodně souhlasím“ (Strongly agree) (Příloha 1).

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek měří čtyři rizikové faktory osobnosti, které mohou být jedním z motivů k užívání legálních (alkohol, tabák) a nelegálních látek a závislosti na nich. Nástroj lze podle autorek použít jak pro populaci s klinickým obrazem abúzu látek, tak i pro preventivní screening populace středoškoláků a vysokoškoláků nevykazujících tento problém. Jednotlivé subškály vykazují uspokojivou vnitřní validitu – Cronbach koeficient alfa v rozmezí 0,66 až 0,76 ($H \alpha = 0,76$, $AS \alpha = 0,67$, $IMP \alpha = 0,68$, $SS \alpha = 0,66$) (vynechána počáteční nula). V rámci přijímání této metody byl autorkami proveden test-retest (47 dní), který prokázal významné korelační vztahy (Paerson, intra-class) mezi faktory z prvního a druhého šetření (tabulka 2) (Conrod a kolektiv, 2002; Castellanos a kolektiv, 2006, Woicik a kolektiv, 2009).

Odborná literatura nabízí zatím jen několik rámcových studií zaměřených na diagnostický nástroj „SURPS“, ty však poukazují na dostatečnou vnitřní

konzistenci, validitu a reliabilitu této metody (srov. Woicik a kol., 2009; Castellanos, Conrod, 2006).

Ve „studii 2“ bylo testováno 4 234 středoškolských studentů ve věkové kohortě 14 až 18 let. Aplikovaná skupina testů obsahovala dotazník Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS; Conrod, Woicik, 1999), dále také the Childhood Anxiety Sensitivity Index (CASI; Silverman et al., 1991), State-trait Anxiety Inventory for children, trait Subscale (STAIC-T; Spielberger, 1973), Arnetts' Inventory for Sensation Seeking (AISS; Arnett, 1994) a subškálu deprese z Brief Symptom Index (BSI-DEP; Derogatis & Melisaratos, 1983). Součástí testové baterie byly také položky zaměřené na užívání (frekvenci, typu atd.) alkoholických, tabákových a nelegálních látek. Cílem studie bylo zjistit vztahy mezi faktory jednotlivých diagnostických nástrojů a vztahy mezi rizikovým chováním a faktory SURPS. (Conrod, Stewart, Comeau, Maclean, 2006)

„Studie 3“ se zaměřovala: a) na faktory SURPS a jejich vztahy, b) na validitu a reliabilitu SURPS, c) na hledání statisticky významných vztahů mezi abúzem alkoholu, nealkoholických návykových látek a faktory SURPS. Studie se zúčastnilo 398 vysokoškolských studentů z newyorské Stony Brook University, kteří souhlasili s vyplněním dotazníku SURPS, the Drinking Motives Questionnaire (DMQ; Cooper, Russell, Skinner, Windle, 1992) a adiktologicky orientovanými položkami. Skupina byla složena ze 175 mužů a 215 žen v průměrném věku 19,3 let. (Woicik, Stewart, Pihl, Conrod, 2009)

V poslední porovnávané výzkumné studii („studie 4“) se pracovalo s 28-položkovou a 23-položkovou verzí SURPS (tab. 1). Zkoumala se vnitřní struktura obou variant SURPS, konvergence, respektive divergence SURPS s dalšími relevantními osobnostně orientovanými nástroji a inkrementální validita škál SURPS vzhledem k užívání alkoholu. Tyto dva dotazníky byly administrovány mezi 195 vysokoškolských studentů konzumujících alkoholické nápoje, přičemž 115 potvrdilo konzumaci minimálně jedenkrát za měsíc. V testové baterii byly použity jak již uvedené dvě verze dotazníku SURPS, adiktologicky zaměřené metody: Comprehensive Drinker Profile (Miller, Marlatt, 1984), Michigan Alcohol Screening Test (MAST; Selzer, 1971), tak další diagnostické metody: NEO-Five factor Inventory (NEO-FFI, Costa, McCrae, 1992); the SS Scale (SSS, Zuckerman, 1994); the Anxiety Sensitivity Index (ASI, Peterson, Reiss, 1992); the Beck Hopelessness Scale (BHS, Beck, Weissman, Lester, Trexler, 1974); a the Impulsiveness and Venturesomeness Scale (I-7, S. B. Eysenck, Eysenck, 1978). (Woicik, Stewart, Pihl, Conrod, 2009)

V následující tabulce 2 uvádíme srovnání základních statistických indexů našeho výzkumu s výsledky autorek Woicik, Stewart, Phil a Conrod (2009).² Domníváme se, že prezentací indexů umožňujeme čtenářům přímé srovnání českých a zahraničních výsledků s metodou SURPS.

Při pohledu na vypočítané průměrné hodnoty v jednotlivých faktorech konstatujeme, že námi naměřené průměry (studie 1) jsou podobné hodnotám naměřeným u starších respondentů (studie 4 a 3, Woicik, Stewart, Pihl, Conrod, 2009), ale odlišují se značně od studie 2, která byla realizována s jedinci podobného věku (platí to i pro směrodatné odchylky). Faktory impulzivita a vyhledávání vzrušení dosahují nejvyšších hodnot u českých chlapců a dívek. Naopak nejnižší hodnoty pozorujeme u škály přecitlivělost, kde je průměrná hodnota nižší o 2,2 hrubého bodu při srovnání se studií 2 (Conrod, Stewart, Comeau, Maclean, 2006), to již nepozorujeme u studií 3 a 4 (Woicik, Stewart, Pihl, Conrod, 2009), u kterých je hodnota vyšší jen o 0,4 hrubého bodu.

Faktor impulzivita dosáhl s faktorem vyhledávání vzrušení nejtěsnějšího korelačního vztahu ($r = 0,24$ až $0,31$ signifikantní na hladině alfa $0,01$) ve studiích 1, 2 a 4. Potvrzuje to vzájemný překryv obsahu těchto faktorů – nedomýšlení rizik a následků, akce, rychlost atd. Druhými nejvyššími korelacemi se prezentuje vztah faktorů přecitlivělosti a impulzivity. Ve třech ze čtyř studií (1, 2, 3) byl vztah signifikantní na hladině alfa $0,01$ a pohyboval se v rozmezí $r = 0,17$ až $0,27$. Vztah přecitlivělosti s vyhledáváním vzrušení nabývá negativních korelačních hodnot ve výzkumech 1, 3 a 4 ($r = -0,13$ až $-0,23$ signifikantní na hladině alfa $0,01$). Při zvyšování úzkosti, strachu se u dívek a chlapců snižuje frekvence některých rizikových forem chování – adrenalinové aktivity, hazardní hry atd.

Výzkumné studie	I/F	H	AS	IMP	SS
Studie 1	M	14,1	11,8	13,1	16,3
	SD	3,1	2,8	2,2	3,3
N = 5 062 CH/D = 2 449/2 613 Věk M/SD: 13,2/ 1,3	H	-			
	AS	0,08**	-		
	IMP	0,12**	0,16**	-	
	SS	-0,08**	-0,13**	0,23**	-
Studie 2 ³	M	15,7	14,0	10,0	11,4
	SD	1,0	3,8	2,9	3,6
N = 4 234 CH/D = 2 052/2 182 Věk M/SD: 15,7/1,0	H				
	AS	0,20**	-	-	-
	IMP	0,09**	0,27**	-	-
	SS	-0,20**	0,05**	0,31**	-

1. Teoretická východiska dotazníku

Výzkumné studie	I/F	H	AS	IMP	SS
Studie 3 ⁴	M	13,7	12,2	11,1	15,5
	SD	4,1	2,8	2,7	3,0
N = 390 ⁴ CH/D = 175/215 Věk M/SD: 19,3/3,1	H				
	AS	0,16**	-	-	-
	IMP	0,32**	0,17**	-	-
	SS	-0,09	-0,22**	0,29	-
	M	12,8	12,2	11,4	16,0
Studie 4 ⁵	SD	3,5	2,5	2,4	3,9
	H				
N = 195 Věk M/SD: 20,0/ 3,1	AS	0,07	-	-	-
	IMP	0,29**	0,16	-	-
	SS	-0,09	-0,23**	0,24**	-
	M	12,8	12,2	11,4	16,0

Zdroj: Conrod a kolektiv (2009). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu; „I/F“ – index/faktor; „M“ – průměr; „SD“ – směrodatná odchylka; „CH“ – chlapci; „D“ – dívky; „H“ – negativní myšlení; „AS“ – přecitlivělost; „IMP“ – impulzivita; „SS“ – vyhledávání vzrušení; „**“ – signifikantní na 0,01.

Tabulka 2 | Porovnání několika výzkumných studií u dotazníku SURPS

Korelační hodnota vztahu negativní myšlení a přecitlivělost je nejnižší v naší studii 1, ale má stejný korelační směr a je signifikantní na hladině alfa 0,01 jako studie autorek Woicik, Conrod a jejich kolektivu (2009). Realizované výzkumné projekty (studie 1 a 2) poukázaly na podobný malý pozitivní korelační vztah mezi subškálami negativní myšlení a impulzivita, ale ve studiích 3 a 4 byly prokázány silnější vztahy těchto faktorů.

2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS

V popisu jsme se zaměřili na teoretické údaje, které informují o obsahu osobnostního faktoru. Ty doplňujeme o statistické údaje, které jsme získali výzkumným šetřením na populaci žáků základních škol.

2.1 Negativní myšlení

Slovo „Hopelessness“ se překládá do českého jazyka jako **negativní myšlení**, beznadějnost nebo skleslost. Ve slovníku Americké psychologické asociace (2007, s. 447) je tento termín definován jako: „Pocit, že člověk nezažije kladné emoce nebo nenastane zlepšení jeho stavu. Negativní myšlení se často vyskytuje u těžkých a závažných depresivních epizod a jiných depresivních poruch a je často přítomná při pokusech či dokonaných sebevraždách“⁹ (pozn.: překlad autora). Jedná se o škálu, která vychází z negativního posílení projevujícího se snížením depresivních stavů a rysů osobnosti.

Dále se uvádí, že chlapci a dívky s vysokým hrubým skórem tohoto faktoru mohou užívat návykové látky a častěji farmaka jako prostředky k automedikaci. Škála má vztah ke strategiím zvládnání stresu a ke konformitě. Jedinci s vysokým skórem v této škále mají sklon užívat ty druhy návykových látek, které mohou mít vlastnosti vedoucí k negativnímu posílení: analgetika, některé typy léků na předpis nebo alkohol (Woicik a kol., 2009). V tabulce 3 uvádíme popis faktorů podle Conrod a kolektivu (2004d).

Škály jsou z dotazníku Beck Hopelessness Scale (BHS; Beck, Weissman, Lester, Trexler, 1974), State-Trait Anxiety Inventory (STAI-T; Spielberger, Gorsuch, Lushene, Vagg, Jacobs, 1983) a Self-Esteem Scale (SES; Rosenberg, 1965).

2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS

Tělesné pocity	Myšlenky	Způsoby jednání
Potíže se spánkem	„Nejradši bych zůstal celý den v posteli.“	Neustálá potřeba se o něčem ujistovat
Změna tělesné váhy	„Jsem ztracená existence.“	Bouchání do věcí
Únava/ospalost	„Vždycky každého zklamou.“	Pasivita
Tíha ve svalcích	„Nikdy nespĺním očekávání, která do mě druzí vkládají.“	Společenská izolovanost
Neklid	„Vždycky řeknu něco špatně.“	Vyhýbání se přátelům a příbuzným
Nedostatek energie	„Stejně mě nikdo nemá rád.“	Vyhýbání se příjemným aktivitám
Stažená hrud'	„Prostě budu sám a je to.“	Nekontrolovatelný pláč
	„Nemám se rád.“	

Zdroj: Conrod, Comeau a Stewart (2004d). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu.

Tabulka 2 | Porovnání několika výzkumných studií u dotazníku SURPS

Subškála je sycena těmito sedmi položkami:

- a) Položka 1: Jsem spokojený/á.
- b) Položka 4: Jsem šťastný/á.
- c) Položka 7: Věřím, že mám před sebou slibnou budoucnost.
- d) Položka 13: Jsem hrdý/á na to, co jsem dokázal/a.
- e) Položka 17: Mám pocit, že nejsem úspěšný/á.
- f) Položka 20: Cítím se příjemně.
- g) Položka 23: Do budoucna hledím s velkým nadšením (Conrod, Woicik, 2002).

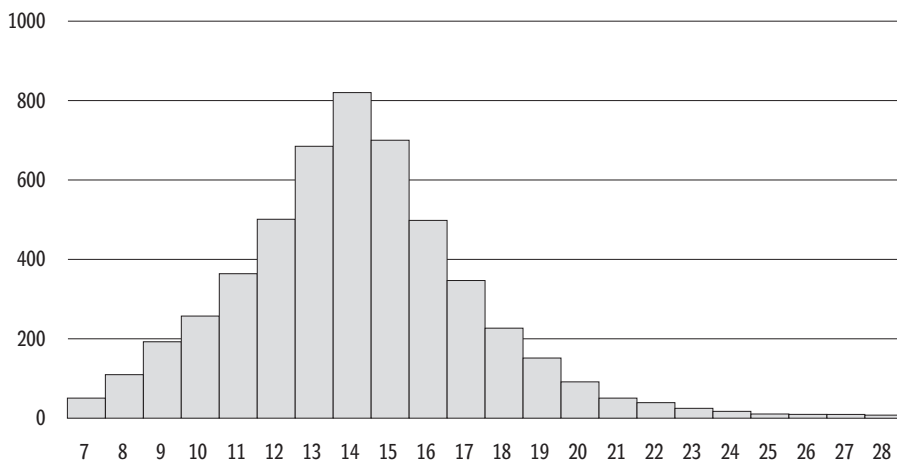
Negativní myšlení je syceno 7 položkami, z nichž 6 má obrácené vyhodnocení (mimo položku 17) než ostatní dimenze, proto tedy záporné korelační hodnoty. Cronbach α koeficient pro tento faktor je $r = 0,57$. Z tabulky 4 vidíme, že všechny položky korelují s daným faktorem nad hranicí $r = 0,50$ bodu, což je druhá polovina střední asociace. Mezi jednotlivými položkovými vztahy můžeme zaznamenat korelační koeficienty v rozmezí $r = \pm 0,16$ až $\pm 0,49$.

	Negativní myšlení	Položky						
		1	4	7	13	17	20	23
1	-0,60**	-						
4	-0,64**	0,49**	-					
7	-0,60**	0,22**	0,24**	-				
13	-0,61**	0,26**	0,27**	0,34**	-			
17	0,50**	-0,18**	-0,16**	-0,22**	-0,20**	-		
20	-0,62**	0,42**	0,47**	0,24**	0,28**	-0,17**	-	
23	-0,64**	0,24**	0,27**	0,43**	0,33**	-0,18**	0,29**	-

Poznámka: **signifikantní na hladině 0,01.

Tabulka 4 | Korelace mezi položkami škály „negativní myšlení“ (H)

Faktor negativní myšlení umožňoval žákům získat 7 až 28 hrubých bodů, přičemž v průměru dosáhli 14,08 (SD = ±3,09). Tomu odpovídá graf 1, který je sešikmený z pravé strany, jeho nejpočetnější bodovou kohortou jsou jedinci se 14 hrubými body. Do první poloviny bodového pásma se vešlo 88,29 % žáků.

Poznámka: M = 14,08; SD = ±3,09.

Graf 1 | Negativní myšlení – počet žáků v jednotlivých bodových kohortách

2.2 Přecitlivělost

Druhou škálou je v anglické verzi nástroje „Anxiety Sensitivity“. Slovo „Anxiety“ v českém překladu znamená úzkost, znepokojenost, strach a slovo „Sensitivity“ nese český význam citlivost, vnímavost a senzitivita. Obsahem tohoto slovního spojení podle APA (2007, s. 64) je: „Strach, že pocity spojené s úzkostí budou mít škodlivé důsledky. Přecitlivělý jedinec bude pravděpodobně na pocity úzkosti reagovat bázněji než jedinec s nízkou mírou přecitlivělosti. Například, člověk s vysokým skórem v dimenzi „přecitlivělost“ bude pravděpodobně pocity závratí vnímat jako znak potlačené choroby nebo mdlob, zatímco člověk s nízkou mírou přecitlivělosti bude často tyto pocity vnímat jako jednoduše nepříjemné. Výzkum ukazuje, že vysoká přecitlivělost je rizikovým osobnostním faktorem pro rozvoj panické úzkosti nebo panické poruchy“¹⁰ (pozn.: překlad autora). V tomto překladu jsme využili slovo „**přecitlivělost**“, které také využíváme pro označení této škály a v další práci s dotazníkem SURPS. Překlad tohoto spojení není v české odborné literatuře jednotný. Mareš (2010) ve svém článku „Strach z bolesti: teorie a empirické výzkumy“ využívá slovního překladu „senzitivita k obavám“. „Citlivost k úzkosti“ je překladem Goetze a Hrdličky (2004), zabývajících se panickými poruchami u dětí a adolescentů.

Tato škála kladně koreluje s motivy chování vedoucího ke zvládnání stresových situací a ke zmírnění úzkosti. Návykové látky (alkohol, farmaka) jsou jako u předešlé škály využívány k automedikaci. Zajímavé je, že výzkumy potvrdily záporný vztah této subškály s užíváním marihuany, ale pozitivní se sedativy (Woicik a kol., 2009). Bylo také potvrzeno, že přecitlivělost predikuje výskyt poruch spojených s užíváním alkoholu (Shmidt, Buckner, Keough, 2007). Některé základní charakteristiky tohoto faktoru uvádíme v tabulce 5.

Tělesné pocity	Myšlenky	Způsoby jednání
Bušení srdce a bolesti hlavy	„Dělám si starosti ohledně budoucnosti.“	Místo na sebe se příliš spoléhá na druhé
Napětí ve svalcích, pocení a rozechvělost	„Určitě to dopadne, jak nejhůř může.“	Vyhýbá se určitým situacím
Potíže s dýcháním a roztřesený hlas	„Všichni uvidí, jak jsem nervózní, a nikdo se mnou nebude chtít být.“	Mluví příliš rychle a panikaří
Žaludeční nevolnost		Uniká z určitých situací

Zdroj: Conrod, Comeau a Stewart (2004c). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu.

Tabulka 5 | Popis faktoru „přecitlivělost“ (AS)

V tomto faktoru byly využity položky z dotazníku Anxiety Sensitivity Index (ASI; Peterson, Reiss, 1992) a dotazníku Cognition Checklist (CCL; Beck, Brown, Steer, Eidelson & Riskind, 1987).

Faktor „přecitlivělost“ je sycen pěti položkami:

- a) Položka 8: Pocit závratí či omdlení mi nahání hrůzu.
- b) Položka 10: Děsí mě, když cítím, že se mi mění srdeční tep.
- c) Položka 14: Když jsem hodně nervózní, dostávám strach.
- d) Položka 18: Dostávám strach, když zažívám neobvyklé tělesné pocity a vjemy.
- e) Položka 21: Děsí mě, když nejsem schopen/schopna se soustředit na to, co mám dělat (Conrod, Woicik, 2002).

Faktor přecitlivělost obsahuje 5 položek, které s ním dosahují významných korelačních vztahů v rozmezí $r = 0,58$ až $r = 0,66$ (statisticky významné na hladině $\alpha 0,01$). Vypočítaný Cronbach α dosáhl hodnoty $r = 0,64$. Jedná se o nejvyšší hodnotu vnitřní reliability u sledovaných faktorů. Asociační vztahy mezi položkami se pohybují v rozmezí kladných hodnot $r = 0,19$ až $0,34$ (Tabulka 6).

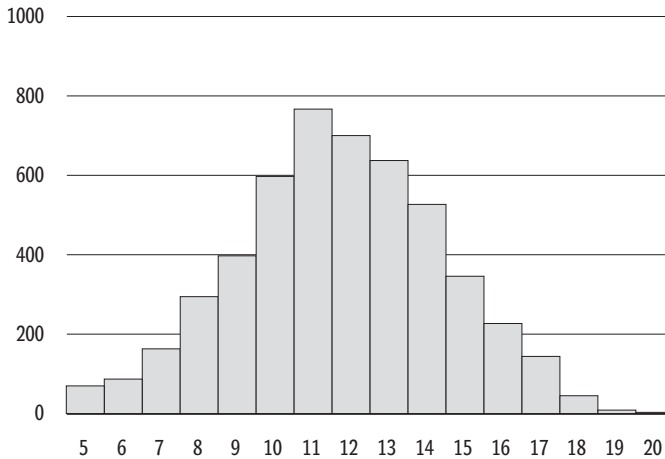
Přecitlivělost		Položky				
		8	10	14	18	21
8	0,66**	-				
10	0,63**	0,32**	-			
14	0,64**	0,27**	0,22**	-		
18	0,65**	0,31**	0,34**	0,32**	-	
21	0,58**	0,19**	0,20**	0,26**	0,25**	-

Poznámka: „**“ - signifikantní na 0,01.

Tabulka 6 | Korelace mezi položkami škály „přecitlivělost“ (AS)

Výsledky ve faktoru přecitlivělost vykazují větší centrální tendenci. V pěti položkách mohli jedinci získat minimálně 5 a maximálně 20 bodů. Průměrná hodnota výběrového souboru byla 11,8 bodů ($SD = \pm 2,83$). V bodových kohortách 5 až 12 se nachází 60,87% respondentů a ve druhé polovině (13–20 bodů) je 39,13 %.

2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS

Poznámka: $M = 11,75$; $SD = \pm 2,83$.

Graf 2 | Přecitlivělost – počet žáků v jednotlivých bodových kohortách

2.3 Impulzivita

Třetí dimenzí je „Impulsivity“, respektive **impulzivita**, kterou můžeme chápat jako druh nerozváženého, reflexního, rizikového chování a jednání (APA, 2007).¹¹ V podobném duchu je vnímán i jednoduchý český překlad, kdy Hartl a Hartlová (2000) uvádí, že se jedná o okamžitou akci provedenou bez zábran, se značnou energií a při vědomí. Woicik a kolektiv (2009, s. 1044) píše, že „Vzhledem k multidimenzionálnímu charakteru impulsivity jako osobnostního konstrukt, chápeme subškálu IMP jako konstrukt měřící jen dílčí část impulsivity, která představuje nedostatek inhibovaného chování v okamžiku, kdy je přítomný podnět okamžité odměny, a to i přes hrozbu dlouhodobého negativního důsledku“.

Faktor je v pozitivním vztahu s citovou nestálostí, vznětlivostí a s nedostatkem sebeovládání z Osobnostního dotazníku pro mládež – HSPQ (Dolejš, 2010; Cattell, Cattell, 1968). Woicik a kol. (2009, s. 1052) píše, že „nekontrolovatelné užívání alkoholu nebo jiných návykových látek, které je spojeno s IMP, se tak neděje na základě potřeby změnit negativní emoční stav, ale na základě neschopnosti jedince dostat pod kontrolu svou vlastní velmi silnou reakci na určitý podnět“. Vysoký skóre v této škále poukazuje na neschopnost žáků a žákyň vyhodnotit možná rizika, která napomáhají ke vzniku okolností, při nichž je velmi nepravděpodobné, že by jedinec své jednání, chování řídil (tabulka 7).

Faktor „impulzivita“ je syčen čtyřmi položkami z dotazníku Impulsiviness and Venturesomeness Scale (I-7; Eysenck, Eysenck, 1978) a jednou položkou NEO-Five factor Inventory.

Tělesné pocity	Myšlenky	Způsoby jednání
Nával adrenalinu	„Jsem našťvaný.“	Agresivní
Zrychlený tep	„Mám vztek.“	Impulzivní
Brnění v rukou a nohou	„To není fér.“	Spontánní
Zrudnutí v obličejí a zatáté pěsti	„Vy nemáte rádi mě, já nemám rád vás.“	Podezřívavé
Povrchní dýchání	„Dostanu tě...“	Nekontrolované
Napětí a třes	„Každou chvíli vybuchnu.“	Hrubé

Zdroj: Conrod, Comeau a Stewart (2004b). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu.

Tabulka 7 | Popis faktoru impulzivita (IMP)

Subškála impulzivita obsahuje pět položek:

- a) Položka 2: Často něco řeknu dřív, než si to rozmyslím.
- b) Položka 5: Často se dostávám do situací, kterých později lituji.
- c) Položka 11: Obvykle jednám, aniž bych se předtím zamyslel/a.
- d) Položka 15: Jsem celkově impulzivní člověk.
- e) Položka 22: Mám pocit, že se musím chovat manipulativně, abych dosáhl/a toho, co chci (Conrod, Woicik, 2002).

Nejnižší vnitřní konzistence byla zaznamenána ve faktoru impulzivita, přičemž Cronbach α je jen $r = 0,41$. Pět položek má obecně s faktorem středně silné asociační vztahy, které se pohybují v rozmezí $r = 0,44$ až $0,63$. Položky mají mezi sebou nízké signifikantně významné vztahy, které jsou také nejnižší v rámci všech faktorů (Tabulka 8).

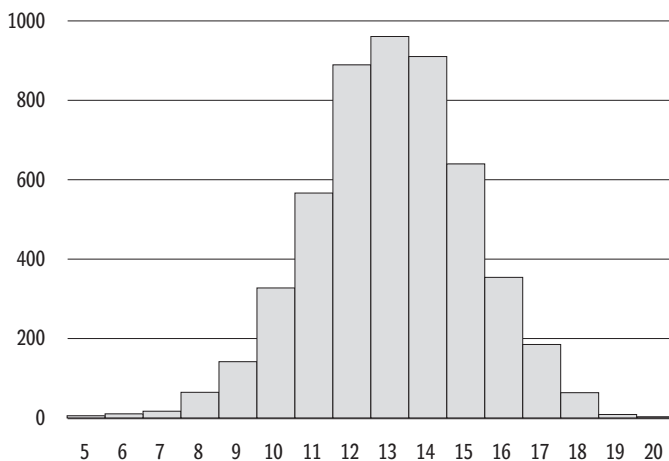
2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS

Impulzivita	Položky				
	2	5	11	15	22
2	0,62**	-			
5	0,63**	0,31**	-		
11	0,44**	0,15**	0,09**	-	
15	0,48**	0,17**	0,11**	0,05**	-
22	0,52**	0,11**	0,16**	-0,02	0,09**

Poznámka: „**“ – signifikantní na 0,01.

Tabulka 8 | Korelace mezi položkami škály „impulzivita“ (IMP)

U faktoru „impulzivita“ pozorujeme rozložení s jedním vrcholem, které je sešikmené zleva. Ze 16 bodových kohort se v druhé polovině nachází 67,13 % otestovaných žáků. Největší počet respondentů (79,04 %) je v kohortách 11–15 bodů (cca ± 1 SD). Sledovaná populace dosahovala v průměru 13,31 hrubých bodů (SD = ± 2,02) (Graf 3).

Poznámka: M = 13,10; SD = ±2,20.

Graf 3 | Impulzivita - počet žáků v jednotlivých bodových kohortách

2.4 Vyhledávání vzrušení

Poslední, čtvrtý faktor byl autorkami označen jako „Sensation Seeking“, můžeme ho chápat jako „tendenci vyhledávat a zapojovat se do vzrušujících aktivit, je to způsob zvyšování podráždění a vzrušení. Při zaměření na lidskou populaci se faktor projevuje ve formě zapojování se do vysoce stimulačních aktivit spojených s představou nebezpečí, jako například skákání s padákem nebo závody v autech“ (APA, 2007, s. 836)¹² (pozn.: překlad autora). Krásová (2008) překládá název dotazníku „Sensation Seeking Scale“ od Zuckermana (1979) jako „škálu vyhledávání mimořádných prožitků“. V české odborné literatuře panuje jednotný pohled na „Sensation Seeking“, které můžeme ve své obecnosti chápat jako „potřebu nových komplexních podnětů, zážitků a ochotu podstoupit fyzické a sociální riziko k jejich uspokojení“ (Bayer, Šafr, Vojtíšková, 2007, s. 35). Širůčková (2009, s. 25) v této souvislosti píše, že „z pohledu teorií osobnosti lze rizikové chování považovat za korelát osobnostních charakteristik, které jsou popisovány jako riskující osobnost se sensation seeking (vyhledávání vzrušení) tendencemi a vysokou mírou impulzivity“.

Woicik, Conrod a kolektiv (2009) se domnívají, že tato škála je spojena s experimentálním, excesivním a nekontrolovatelným užíváním návykových látek. Chlapci a dívky, kteří dosahují vysokých skóre, užívají ve vyšší frekvenci více návykových látek najednou. Tento faktor je úzce spojen s pozitivním posílením a autorky k tomu dodávají: „rizikem spojeným s těmito jedinci je jejich tendence vyhledávat takové zážitky, které by povznesly náladu a zintenzivnily samotnou zkušenost (buď na základě očekávání žádoucího účinku, nebo skrze zážitek samotný)“ (Woicik, Conrod a kolektiv, 2009, s. 1053). V tabulce 9 opět uvádíme některé z charakteristik tohoto faktoru.

Byly využity dvě položky Impulsiviness and Venturesomeness Scale (I-7; Eysenck, Eysenck, 1978) a čtyři položky SS Scale (SSS; Zuckerman, 1994).

Tělesné pocity	Myšlenky	Způsoby jednání
Zrychlený tep	„Nudím se.“	Neposednost a roztěkanost
Pocení	„Mizím odsud.“	Fyzická aktivita
Neklid	„Potřebuji nějakou zábavu.“	Energičnost a spontánnost
Povrchní dýchání	„Potřebuji nějaké větší vzrušení.“	Pohlčenost okamžikem, horlivost a překotnost
		Snížená sebekontrola

Zdroj: Conrod, Comeau a Stewart (2004a). Poznámka: upraveno pro potřeby tohoto textu.

Tabulka 9 | Popis faktoru vyhledávání vzrušení (SS)

2. Obecný a statistický popis faktorů metody SURPS

Faktor je zastoupen v dotazníku šesti položkami:

- a) Položka 3: Chtěl/a bych skákat padákem.
- b) Položka 6: Užívám si nové a vzrušující zážitky, i když jsou nekonvenční.
- c) Položka 9: Rád/a dělám věci, které mi trochu nahánějí hrůzu.
- d) Položka 12: Rád/a bych se naučil/a řídit motocykl.
- e) Položka 16: Jde mi o zážitek jako takový, i když je to něco nezákonného.
- f) Položka 19: Líbilo by se mi dělat dlouhé túry v drsné a neobydlené krajině (Conrod, Woicik, 2002).

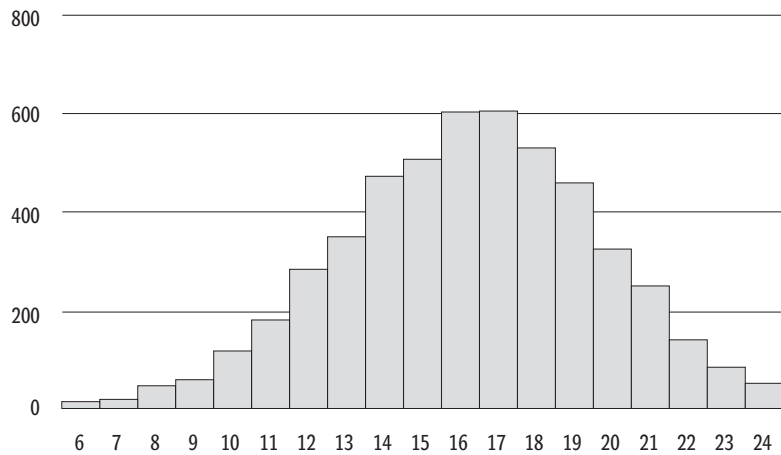
Vnitřní reliabilita tohoto čtvrtého faktoru je již na Cronbach hladině $\alpha r = 0,60$ a přibližuje se hodnotě $\alpha r = 0,66$ prezentované Conrod a Woicik (2002). Šest položek dosahuje s faktorem vyšších korelačních hodnot v rozmezí $r = 0,46$ až $0,66$, přičemž mezi položkami byly zaregistrovány hodnoty v rozmezí $r = 0,03$ až $0,35$ korelačního bodu (Tabulka 10).

	Vyhledávání vzrušení	Položky					
		3	6	9	12	16	19
3	0,66**	-					
6	0,50**	0,18**	-				
9	0,63**	0,31**	0,24**	-			
12	0,57**	0,27**	0,15**	0,23**	-		
16	0,60**	0,25**	0,31**	0,35**	0,23**	-	
19	0,46**	0,18**	0,07**	0,18**	0,13**	0,03*	-

Poznámka: ** signifikantní na hladině 0,01; * signifikantní na hladině 0,05.

Tabulka 10 | Korelace mezi položkami škály „vyhledávání vzrušení“ (SS)

Graf 4 prezentuje výsledky posledního ze sledovaných faktorů – vyhledávání vzrušení. Z prvního pohledu můžeme vidět, že graf má jeden vrchol, který tvoří dvě bodové kohorty (16, 17) a je sešikmen zleva. V tomto faktoru dosahovali jedinci průměrně 16,26 bodů ($SD = \pm 3,34$). V pásmu 12–20 bodů se nachází 81,49 % žáků.

Poznámka: $M = 16,26$; $SD = \pm 3,34$.

Graf 4 | Vyhledávání vzrušení – počet žáků v jednotlivých bodových kohortách

3. Administrace a hodnocení dotazníku

3.1 Administrace dotazníku

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS) je metodou typu „tužka/papír“, která byla zkonstruována pro rychlou depistáž chlapců a dívek se sklony k různým formám rizikových forem chování ze základních a středních škol. Doposud nebyla publikována ucelená anglická či česká testová příručka s informacemi o zadávání, zacházení a nakládání s tímto nástrojem. Z odborných článků autorek (Conrod, Woicik a kolektiv, 2002, 2009) dotazníku vyplývá, že metoda byla vždy součástí rozsáhlejších testových baterií a samotná šetření probíhala skupinově i individuálně.

Na základě našich praktických zkušeností s tímto diagnostickým nástrojem doporučujeme řídit se následujícími pravidly administrace.

Pravidla administrace:

- a) nástroj lze využít v individuálním i skupinovém psychodiagnostickém procesu (například v psychologickém, klinickém, pedagogickém, adiktologickém);
- b) doba potřebná pro vyplnění dotazníku nepřesahuje 15 minut;
- c) každá položka má vedle sebe číselnou řadu, do které adolescent zaznamenává odpověď (Příloha 1);
- d) pokyny k vyplňování dotazníku mohou být podány ústně nebo nechány k nastudování individuálně žákem⁷ (Příloha 1);
- e) před samotným testováním je důležité probandům vysvětlit obsah čísel, způsob zaznamenávání, opravování odpovědí a zkontrolovat, zda mají čím své odpovědi zaznamenávat⁸;
- f) ukázat všechny typy odpovědí:
 - a. správná odpověď: ~~⊗~~
 - b. pokud zaškrtnou dvě čísla, to správné číslo zakroužkují:
~~⊗~~ ~~⊗~~
 - c. pokud se spletou dvakrát a chtějí se znovu vrátit k původní variantě, konečnou odpověď zakroužkují a ještě podtrhnou:
~~⊗~~ ⊗

- g) zajistit adekvátní testové podmínky – prostor, osvětlení, klid a další;
- h) administrátor může v rámci dotazů odpovědět nebo vysvětlit význam některých slov:
 - a. položka 1: „jsem spokojený/á“ a položka 4: „jsem šťastný/á“ byla někdy doprovázena otázkou „s čím spokojený nebo šťastný?“; naše odpověď zněla: „spokojený sám se sebou, se svým životem nyní“ nebo: „jestli jsi šťastný teď“;
 - b. položka 6: „co jsou nekonvenční zážitky“; odpověď zněla: „jsou to takové zážitky, které nejsou zakázané, ale nejsou také lidmi tak často vyhledávané“;
 - c. položka 12: „rád/a bych se naučil/a řídit motocykl“, když už to umí nebo mají dokonce řidičský průkaz, tak odpověď zněla: „přemýšlel o tom, jako bys to neuměl“;
 - d. položka 15: „kdo je impulzivní člověk“ a odpověď zněla: „člověk, který jedná rychle, nedomyšlí důsledky svého chování a je rozržitý“;
 - e. položka 18: „tělesné vjemy a pocity“ a odpověď zněla: „to co cítíš, například strach, bolesti břicha a hlavy a jiné“;
 - f. položka 19: „co jsou to túry“ a odpověď zněla: „výlety“;
 - g. položka 22: „co znamená slovo manipulativně“ a odpověď zněla: „nečestné jednání s kamarádem, rodiči, které vede k získání něčeho, například hračky, sladkosti a dalších“;
- i) facilitátor by se měl po zahájení skupinové administrace projít mezi respondenty a zkontrolovat, zda všichni pochopili, jak pracovat s dotazníkem, jak zaznamenávat odpovědi;
- j) při odevzdávání dotazníku by administrátor měl zkontrolovat, zda nechybí nějaké odpovědi a požadované údaje (pohlaví, věk, druh školy atd.).

3.2 Hodnocení dotazníku

Při vyhodnocování dotazníku je nutné nejdříve zkontrolovat, zda nechybí a/nebo nepřebývá odpověď u některé z položek. Správně vyplněný dotazník se vyhodnocuje podle tohoto klíče:

- a) **negativní myšlení (H):**
 - a. minimální počet bodů: 7;
 - b. maximální počet bodů: 28;
 - c. čísla položek: 1*, 4*, 7*, 13*, 17, 20*, 23*;
 - d. bodové ohodnocení položek s hvězdičkou (*):
 - i. 4 body – „rozhodně nesouhlasím“;
 - ii. 3 body – „nesouhlasím“;

3. Administrace a hodnocení dotazníku

- iii. 2 body – „souhlasím“;
- iv. 1 bod – „rozhodně souhlasím“;
- e. bodové ohodnocení položky 17:
 - i. 1 bod – „rozhodně nesouhlasím“;
 - ii. 2 body – „nesouhlasím“;
 - iii. 3 body – „souhlasím“;
 - iv. 4 body – „rozhodně souhlasím“;

b) přecitlivělost (AS):

- a. minimální počet bodů: 5;
- b. maximální počet bodů: 20;
- c. čísla položek: 8, 10, 14, 18, 21;
- d. bodové ohodnocení:
 - i. 1 bod – „rozhodně nesouhlasím“;
 - ii. 2 body – „nesouhlasím“;
 - iii. 3 body – „souhlasím“;
 - iv. 4 body – „rozhodně souhlasím“;

c) impulzivita (IMP):

- a. minimální počet bodů: 5;
- b. maximální počet bodů: 20;
- c. čísla položek: 2, 5, 11, 15, 22;
- d. bodové ohodnocení:
 - i. 1 body – „rozhodně nesouhlasím“;
 - ii. 2 body – „nesouhlasím“;
 - iii. 3 body – „souhlasím“;
 - iv. 4 body – „rozhodně souhlasím“;

d) vyhledávání vzrušení (SS):

- a. minimální počet bodů: 6;
- b. maximální počet bodů: 24;
- c. čísla položek: 3, 6, 9, 12, 16, 19;
- d. bodové ohodnocení:
 - i. 1 body – „rozhodně nesouhlasím“;
 - ii. 2 body – „nesouhlasím“;
 - iii. 3 body – „souhlasím“;
 - iv. 4 body – „rozhodně souhlasím“.

Bližší informace o výzkumném souboru, analýze dat a populačních normách pro žáky a žákyne základních škol a víceletých gymnázií jsou k dispozici v kapitole 4.

4. Populace a výběrový soubor dívek a chlapců v ČR

Cílem výzkumné studie byl převod vybrané psychodiagnostické metody, v tomto případě Škály osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek a tvorba populačních norem pro určitou věkovou kohortu českých dívek a chlapců. Tito žáci a žákyně navštěvují 6. až 9. ročník základních škol a primu až kvartu víceletých gymnázií. Podle informací ÚIV (2009) poskytnutých pro tuto studii, dochází do námi sledovaných školních ročníků 400 146 žáků (z toho 48,47 % dívek) (Tabulka 11).

Správní celek	Chlapci		Dívky		Chlapci + dívky	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	19 822	9,55	18 656	9,62	38 304	9,57
Středočeský kraj	22 892	11,03	21 459	11,06	44 278	11,07
Jihočeský kraj	12 983	6,25	12 253	6,32	25 173	6,29
Plzeňský kraj	11 169	5,38	10 302	5,31	21 320	5,33
Karlovarský kraj	6 343	3,06	5 869	3,03	12 084	3,02
Ústecký kraj	17 199	8,28	16 459	8,49	33 661	8,41
Liberecký kraj	9 051	4,36	8 449	4,36	17 473	4,37
Královéhradecký kraj	11 673	5,62	10 625	5,48	22 108	5,52
Pardubický kraj	10 674	5,14	9 924	5,12	20 674	5,17
Vysočina	11 357	5,47	10 481	5,40	21 716	5,43
Jihomoravský kraj	22 727	10,95	21 416	11,04	43 998	11,00
Olomoucký kraj	13 182	6,35	12 278	6,33	25 299	6,32
Zlínský kraj	12 307	5,93	11 422	5,89	23 607	5,90
Moravskoslezský kraj	26 238	12,64	24 363	12,56	50 451	12,61
Česká republika	207 617	100,00	193 956	100,00	400 146	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Tabulka 11 | Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročník)

Statistické údaje četností ve věkových kohortách sleduje jediná instituce, a tou je Ústav pro informace ve vzdělání ČR (www.uiv.cz). Technický problém je v tom, že ÚIV určuje věk podle školního roku (například 14letý žák se narodil v období od 1. 9. 1993 do 31. 8. 1994). Předpokladem při plánování studie bylo, že 6. až 9. ročník navštěvují chlapci a dívky ve věku 11–16 let. Z těchto důvodů se v tabulce 12 zaměřujeme na počet žáků ve sledovaných věkových kohortách a přitom zjišťujeme, že četnost mezi 14. a 15. rokem klesá o tři čtvrtiny. Je to způsobeno tím, že žáci častěji dosahují 15. roku věku až na středních školách a učilištích. Stejný vývoj je sledován i u dolní věkové hranice, kdy někteří 11letí a 12letí žáci navštěvují ještě 5. ročník.

Populace žáků a žákyň dochází do 2 618 školských zařízení (tabulka 14), která jsme pro naše účely a podle zaměření rozdělili do čtyř základních skupin: a) základní školy (ZŠ), b) základní umělecké školy (ZUŠ), c) základní školy praktické (ZŠP) a d) víceletá gymnázia (G). ÚIV (2009) nám poskytl rozdělení na dva základní typy: a) základní školy všech typů a b) víceletá gymnázia, kterých je v ČR 330 (12,61 %).

Při plánování této výzkumné studie jsme si museli položit několik základních otázek. Pro jakou populaci chceme vytvořit statistické normy? Jak oslovit zvolenou populaci? Jak provést administraci dotazníků?

Charakter psychodiagnostické metody částečně rozhodl o charakteristikách základního souboru, dále k tomu částečně přispěl vzdělávací systém ČR a ekonomické možnosti realizačního týmu. Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS) byla použita pro screeningové šetření u anglických dívek a chlapců ve věku 14–16 let a na základě tohoto šetření byly vytvořeny i základní statistické normy (Conrod, Woicik, 2009). Rozhodli jsme se zaměřit na žáky navštěvující druhý stupeň základních škol,¹³ jejichž věk se pohybuje od 11 do 16 let.

Správní celek/Věk	11letí	12letí	13letí	14letí	15letí	16letí	11–16letí
Hlavní město Praha	8 869	8 979	9 512	9 473	2 936	277	40 046
Středočeský kraj	10 436	10 270	10 849	11 689	3 041	228	46 513
Jihočeský kraj	5 811	5 772	6 224	6 687	1 762	112	26 368
Plzeňský kraj	4 769	5 020	5 279	5 631	1 534	131	22 364
Karlovarský kraj	2 730	2 766	2 986	3 147	1 009	110	12 748
Ústecký kraj	7 653	7 867	8 225	9 155	2 672	254	35 826
Liberecký kraj	4 119	4 096	4 259	4 551	1 297	116	18 438
Královéhradecký kraj	5 004	5 398	5 375	5 767	1 518	92	23 154
Pardubický kraj	4 924	4 751	5 027	5 500	1 317	93	21 612
Vysočina	4 907	5 094	5 319	5 769	1 305	83	22 477
Jihomoravský kraj	9 878	10 270	10 763	11 652	3 404	211	46 178

Správní celek/Věk	11letí	12letí	13letí	14letí	15letí	16letí	11–16letí
Olomoucký kraj	5 781	5 837	6 193	6 793	1 776	124	26 504
Zlínský kraj	5 370	5 473	5 824	6 250	1 696	124	24 737
Moravskoslezský kraj	11 678	12 099	12 339	13 292	3 363	252	53 023
Česká republika	91 929	93 692	98 174	105 356	28 630	2 207	419 988

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Tabulka 12 | Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročník)

Na základě dat poskytnutých ÚIV jsme mohli jedince rozdělit do základních skupin, které byly vzájemně oddělené. V našem případě se jednalo o: a) školní ročníky, b) pohlaví a c) územní celky, které jsme rozdělili na: ca) školy a žáky v krajském městě a cb) školy a žáky mimo krajské město. Za pomoci softwarového programu Password Generator 2005 jsme vygenerovali školy, které byly následně osloveny a požádány o spolupráci. V tabulce 14 uvádíme základní informace o počtu základních škol včetně gymnázií, počet oslovených a navštívených škol. Celkem jsme oslovili oficiální žádostí 148 školských zařízení a kladně se vyjádřilo 56,08 %, která jsme posléze navštívili a provedli administraci testových baterií. Nejnižší zájem o spolupráci byl v Libereckém a Olomouckém kraji. Na druhé straně v Jihomoravském kraji jsme měli 90% úspěšnost se žádostí o spolupráci.

V rámci administrace ve školách se povedlo získat nazpět 5 476 testových baterií, z toho 51,15 % dotazníkových sestav bylo od dívek (tabulka 15). V jednotlivých ročníkových kohortách bylo zpracováno 1 352 až 1 395 testových baterií. V tabulce 15 uvádíme celkový počet a počet dívek v jednotlivých krajích, procentuální zastoupení žáků v ročníkových kohortách a další základní informace o výběrovém souboru. Podíváme-li se na celkové hodnoty za Českou republiku, zjišťujeme, že se nám povedlo pro výzkum získat 1,37 % žáků ze sledované populace, přičemž v jednotlivých ročníkových kohortách se hodnoty pohybují v rozmezí 1,23–1,46 %. Jde o relativní čísla, protože některé dotazníky musely být z následujících analýz vyřazeny. Nejčastějším důvodem pro vyřazení byly chybějící odpovědi, nebo naopak více odpovědí v jednotlivých položkách anebo chybějící demografické údaje (věk). Bližší informace o četnosti a složení zkoumaných skupin se nalézají v tabulce 18, která je zaměřena na analýzu a populační normy k psychodiagnostické metodě SURPS.

4. Populace a výběrový soubor dívek a chlapců v ČR

Správní celek	Celkem škol (1)	z toho víceletá G (2)		Osl. (3)	Otes. (4)	Podíl (4) z (1) v %	Podíl (4) z (3) v %
		Celkem G (2A)	Podíl (2A) z (1) v %				
Hlavní město Praha	238	51	21,43	11	6	2,52	54,55
Středočeský kraj	311	32	10,29	12	9	2,89	75,00
Jihočeský kraj	181	24	13,26	9	5	2,76	55,56
Plzeňský kraj	137	14	10,22	9	6	4,38	66,67
Karlovarský kraj	82	10	12,20	6	3	3,66	50,00
Ústecký kraj	212	23	10,85	8	7	3,30	87,50
Liberecký kraj	118	14	11,86	12	4	3,39	33,33
Královéhradecký kraj	152	18	11,84	10	5	3,29	50,00
Pardubický kraj	144	19	13,19	6	3	2,08	50,00
Vysočina	147	18	12,24	10	6	4,08	60,00
Jihomoravský kraj	276	39	14,13	10	9	3,26	90,00
Olomoucký kraj	172	20	11,63	12	5	2,91	41,67
Zlínský kraj	148	12	8,11	10	5	3,38	50,00
Moravskoslezský kraj	300	36	12,00	23	10	3,33	43,48
Česká republika	2618	330	12,61	148	83	3,17	56,08

Poznámka: „Celkem škol“ zahrnuje základní školy, základní umělecké školy, základní školy praktické a víceletá gymnázia; „G“ – víceletá gymnázia; „Osl.“ – oficiálně oslovené školy; „Otes.“ – otestované školy.

Tabulka 14 | Školská zařízení v ČR a oslovené, otestované školy

Výzkumný tým si vedl podrobné informace o školách a třídách, které se tohoto projektu zúčastnily. V 83 školách bylo navštíveno 328 tříd,¹⁴ do kterých docházelo 6 877 žáků a žákyň. Z tohoto počtu se z různých důvodů¹⁵ neúčastnilo vyplňování testové baterie 1 401 jedinců (z toho 47,25 % dívek). Z celkového počtu oslovených žáků, respektive jejich zákonných zástupců, se jedná o 20,37 % (tabulka 16).

Kategorie		6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Celkem
Hlavní město Praha	Celkem	88	140	81	100	409
	Podíl v % VS	6,51	10,04	5,9	7,37	7,47
	Podíl VS v % z ZS	1,02	1,54	0,84	0,91	1,07
	z toho dívek	45	71	37	46	199
Středočeský kraj	Celkem	133	132	126	134	525
	Podíl v % VS	9,84	9,46	9,18	9,88	9,59
	Podíl VS v % z ZS	1,28	1,24	1,12	1,12	1,19
	z toho dívek	75	70	66	68	279

Kategorie		6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Celkem
Jihočeský kraj	Celkem	75	79	88	77	319
	Podíl v % VS	5,55	5,66	6,41	5,68	5,83
	Podíl VS v % z ZS	1,27	1,32	1,4	1,1	1,27
	z toho dívek	43	39	39	40	161
Plzeňský kraj	Celkem	110	113	105	89	417
	Podíl v % VS	8,14	8,1	7,65	6,56	7,62
	Podíl VS v % z ZS	2,25	2,18	1,95	1,51	1,96
	z toho dívek	51	57	53	39	200
Karlovarský kraj	Celkem	69	52	74	53	248
	Podíl v % VS	5,1	3,73	5,39	3,91	4,53
	Podíl VS v % z ZS	2,46	1,7	2,37	1,72	2,05
	z toho dívek	30	25	41	26	122
Ústecký kraj	Celkem	116	67	118	109	410
	Podíl v % VS	8,58	4,8	8,59	8,04	7,49
	Podíl VS v % z ZS	1,44	0,83	1,36	1,23	1,22
	z toho dívek	57	34	69	65	225
Liberecký kraj	Celkem	60	61	65	63	249
	Podíl v % VS	4,44	4,37	4,73	4,65	4,55
	Podíl VS v % z ZS	1,44	1,44	1,47	1,36	1,43
	z toho dívek	34	39	38	39	150
Královéhradecký kraj	Celkem	61	104	70	104	339
	Podíl v % VS	4,51	7,46	5,1	7,67	6,19
	Podíl VS v % z ZS	1,2	1,89	1,26	1,73	1,53
	z toho dívek	34	59	39	54	186
Pardubický kraj	Celkem	68	59	44	54	225
	Podíl v % VS	5,03	4,23	3,2	3,98	4,11
	Podíl VS v % z ZS	1,38	1,2	0,85	0,95	1,09
	z toho dívek	34	28	24	24	110
Vysočina	Celkem	94	83	97	93	367
	Podíl v % VS	6,95	5,95	7,06	6,86	6,7
	Podíl VS v % z ZS	1,92	1,58	1,78	1,53	1,69
	z toho dívek	47	51	41	52	191
Jihomoravský kraj	Celkem	144	147	159	142	592
	Podíl v % VS	10,65	10,54	11,58	10,47	10,81
	Podíl VS v % z ZS	1,45	1,42	1,42	1,13	1,35
	z toho dívek	81	62	82	80	305

4. Populace a výběrový soubor dívek a chlapců v ČR

Kategorie		6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Celkem
Olomoucký kraj	Celkem	79	79	83	93	334
	Podíl v % VS	5,84	5,66	6,05	6,86	6,1
	Podíl VS v % z ZS	1,36	1,29	1,3	1,33	1,32
	z toho dívek	43	38	42	44	167
Zlínský kraj	Celkem	85	110	104	88	387
	Podíl v % VS	6,29	7,89	7,57	6,49	7,07
	Podíl VS v % z ZS	1,57	1,95	1,75	1,34	1,64
	z toho dívek	40	68	45	45	198
Moravskoslezský kraj	Celkem	170	169	159	157	655
	Podíl v % VS	12,57	12,11	11,58	11,58	11,96
	Podíl VS v % z ZS	1,43	1,39	1,26	1,14	1,3
	z toho dívek	73	67	88	80	308
Česká republika	Celkem	1352	1395	1373	1356	5476
	Podíl VS v % z ZS	1,46	1,45	1,36	1,23	1,37
	z toho dívek	687	708	704	702	2801

Poznámka: „VS“ - výběrový soubor; „ZS“ - základní soubor, populace žáků druhého stupně základních škol.

Tabulka 15 | Aktivní žáci v rámci výzkumného projektu (školní ročník, kraj, pohlaví)

V jednotlivých krajích je počet jedinců, kteří se výzkumu nezúčastnili, velmi variabilní. Nejvyšší hodnoty se objevují v Pardubickém (26,47 %) a v Moravskoslezském kraji (26,07 %) a 20% hranici přesahuje celkem polovina územních celků. Na pomyslné opačné straně jsou Liberecký (13,54 %), Karlovarský (13,59 %) a Zlínský kraj (15,13 %). Neúčast chlapců a dívek může být způsobena několika proměnnými – nemoc nebo absence žáků v době administrace testových baterií, zamítnutí ze strany zákonných zástupců účastnit se výzkumného šetření (obavy ze zneužití informací o rodině) a v neposlední řadě neodevzdání informovaného souhlasu ze strany žáků (tabulka 17).

Územní celek	Celkem aktivní (1)	z toho dívek aktivní	Celkem pasivní (2)	z toho dívek pasivní	Celkem v kraji (3)	Podíl (2) v % z (3)
Hlavní město Praha	409	199	118	74	527	22,39
Středočeský kraj	525	279	98	45	623	15,73
Jihočeský kraj	319	161	88	43	407	21,62
Plzeňský kraj	417	200	114	52	531	21,47
Karlovarský kraj	248	122	39	16	287	13,59
Ústecký kraj	410	225	92	40	502	18,33

Územní celek	Celkem aktivní (1)	z toho dívek aktivní	Celkem pasivní (2)	z toho dívek pasivní	Celkem v kraji (3)	Podíl (2) v % z (3)
Liberecký kraj	249	150	39	18	288	13,54
Královéhradecký kraj	339	186	67	30	406	16,50
Pardubický kraj	225	110	81	44	306	26,47
Vysočina	367	191	103	48	470	21,91
Jihomoravský kraj	592	305	199	97	791	25,16
Olomoucký kraj	334	167	63	28	397	15,87
Zlínský kraj	387	198	69	35	456	15,13
Moravskoslezský kraj	655	308	231	92	886	26,07
Česká republika	5476	2801	1401	662	6877	20,37

Poznámka: „aktivní“ – otestovaní žáci; „pasivní“ – žáci, kteří se z nějakého důvodu nezúčastnili administrace testové baterie (hlavně zamítavý postoj právních zástupců nebo nemoc).

Tabulka 16 | Aktivní a pasivní žáci v rámci studie

Z celkového počtu získaných testových baterií bylo možno využít k závěrečným analýzám 5 062. Počet použitelných dotazníků v jednotlivých kohortách stoupá a v žádné věkové skupině neklesl pod hladinu 90 %, přičemž průměr celého souboru je 92,83 %. Počet dívek je v prvních věkových kohortách vyšší, ale postupně klesá, což je dáno tím, že chlapci častěji opouštějí základní školu z různých příčin (odklad školní docházky, opakování ročníku atd.) v pozdějším věku, i přesto je však v celé skupině o 1,62 % více dívek (tabulka 17).

Z výběrového souboru bylo vyřazeno 391 dotazníků (7,17 %) z několika důvodů:

- chybějící odpověď u jedné a více položek – 5,98 %;
- dvě a více odpovědí u jedné z položek – 0,57 %;
- kombinace dvou předešlých důvodů (chybějící a přebývající odpověď) – 0,40 %;
- jiné důvody – 0,22 %.

Kategorie/věkové kohorty	11letí	12letí	13letí	14letí	15letí	16letí	VS
Celkem testových baterií (1)	482	1251	1352	1395	904	69	5453
z (1) dívek v %	59,54	50,92	53,85	50,18	46,46	31,88	51,24
Celkem SURPS (2)	438	1139	1244	1315	861	65	5062
z (2) dívek v %	60,27	50,83	54,42	51,03	46,46	33,85	51,62
(2) v % z (1)	90,87	91,05	92,01	94,27	95,24	94,20	92,83

Poznámka: „VS“ znamená výběrový soubor celkem, ale u zjištěného věku.

Tabulka 17 | Přehled četnosti v jednotlivých věkových kohortách a sledovaných kategoriích

Analyzovanou skupinu tvořilo 2 613 dívek (51,62 %) a o něco méně chlapců, jejichž skupina čítala 2 449 jedinců (48,38 %). Ze sledované populace žáků 6. až 9. ročníku se jednalo o 1,27 %, přičemž v jednotlivých školních ročnících se hodnota pohybovala v rozmezí 1,17 až 1,32 %. Průměrný věk v celé sledované skupině byl 13,24 roku (SD = 1,25), přičemž chlapci byli o 0,16 roku v průměru starší než dívky (M = 13,16 roku). Nejpočetnější skupinou byli 14letí žáci a žákyně (25,98 %), následovaní skupinou 13letých (24,58 %) a 12letých (22,50 %). Základní školy navštěvují tři čtvrtiny oslovených dívek a chlapců (75,60 %), primu až kvartu víceletých gymnázií jedna pětina (20,23 %), základní umělecké školy jen 2,25 % a základní školy praktické 1,29 % (tabulka 18).

V kapitole 1 jsme uvedli základní zjištěné statistické charakteristiky (M, SD, Spearman r) měřených faktorů tak, abychom mohli provést srovnání s již realizovanými výzkumy autorek Woicik, Conrod, Stewart a jejich spolupracovníků (tabulka 12). Ve sledované skupině otestovaných jedinců jsme u jednotlivých faktorů zjistili tyto průměrné hodnoty a směrodatné odchylky:

- a) **negativní myšlení (H)**: M = 14,1 bodů a SD = 3,1;
- b) **přecitlivělost (AS)**: M = 11,8 bodů a SD = 2,8;
- c) **impulzivita (IMP)**: M = 13,1 bodů a SD = 2,2;
- d) **vyhledávání vzrušení**: M = 16,3 bodů a SD = 3,3.

Chlapci	2449 (48,38%)
Dívky	2613 (51,62%)
Celkem	5062

Věkové kohorty	Celkem (1)	z toho dívek v %	podíl (1) v % ze ZS
11letí	438	60,27	0,48
12letí	1139	50,83	1,22
13letí	1244	54,42	1,27
14letí	1315	51,03	1,25
15letí	861	46,46	3,01
16letí	65	33,85	2,95

Typ školy	Celkem (1)	z toho dívek v %	podíl (1) v % ze ZS
ZŠ	3827	50,09	data nejsou k dispozici
Víceletá G	1024	56,93	
ZUŠ	118	66,10	
ZŠP	93	37,63	

Školní ročník	Celkem (1)	z toho dívek v %	podíl (1) v % ze ZS
6. třída	1226	51,22	1,32
7. třída	1262	50,87	1,31
8. třída	1286	52,02	1,27
9. třída	1288	52,33	1,17

Poznámka: „ZŠ“ – základní školy; „Víceletá G“ – víceletá gymnázia; „ZUŠ“ – základní umělecké školy; „ZŠP“ – základní školy praktické; „ZS“ – základní soubor.

Tabulka 18 | Základní demografické údaje výběrového souboru pro SURPS

5. Převodní tabulky s populačními normami

Na základě našeho rozsáhlého výzkumného souboru, který činil více než pět tisíc respondentů, jsme mohli provést statistické analýzy a vytvořit populační normy pro jednotlivé měřené faktory. V rámci norem jsme skupiny rozlišovali podle základních kritérií – věk, pohlaví, typ navštěvované školy – a jejich vzájemných kombinací. Již v popisu této metody (kapitola 1) jsme uvedli, že se jedná o screeningový nástroj pro rychlou depistáž, který je součástí rozsáhlejšího interakčně-intervenčního programu. Smyslem celého programu PREVenture (Conrod a kolektiv, 2004a-d), ale také samotné diagnostiky metodou SURPS, je prevence zaměřená na jedince s rizikovým chováním nebo s tendencemi k němu, a to prostřednictvím včasné depistáže a včasné intervence, která je cílená a efektivní. Z těchto důvodů jsme využili jednoduché třístupňové rozdělení: a) dolní pásmo = méně než (-) 1SD; b) střední pásmo = (\pm) 1 SD; c) horní pásmo = více než (+) 1 SD. Příloha 2 a v ní tabulky A až J nabízejí přehledně zpracované kohortové normy pro žáky základních škol a víceletých gymnázií. V tabulce 19 prezentujeme ukázkou takovýchto norem. Každá norma s hrubými skóry je opatřena základní identifikací skupiny, pro kterou je určena („^A“). Pro každý sledovaný faktor („^B“) uvádíme základní statistické hodnoty: a) počet ve sledované skupině (N), b) průměr (Mean), c) směrodatnou odchylku (Std. Dev.), d) dolní mez (DM = Mean (-) 1 SD), e) zaokrouhlení DM (DM zaokr.), f) horní mez (HM = Mean (+) 1 SD), g) zaokrouhlení HM (HM zaokr.). Jádrem norem je identifikace bodových skóre v jednotlivých pásmech („^C“), kdy v některých případech dochází ještě k podrobnějšímu rozlišení podle některé základní proměnné: věk a typ školy („^D“). Jedná se ve své podstatě o jednopólový faktor, kdy se odborníci soustředí na jedince, kteří se nacházejí v horním bodovém pásmu. Jednoduchým a reprezentativním příkladem je škála vyhledávání vzrušení, kdy jedince s vysokým skórem můžeme definovat jako aktivního, čilého, hovorného, pohotového, se snahou zažívat nově věci za každou cenu. Chlapec nebo dívka spoléhá na sebe, bere na sebe odpovědnost a nedokáže odhadnout možná rizika svého chování. Jedince s nízkým bodovým skórem můžeme vnímat jako rozvázného, přemýšlivého, opatrného, vlídného.

Pohlaví: chlapci ^A		Věková kohorta: 11–16letí ^A					
Negativní myšlení ^B							
G, ZŠP, ZŠ ^D		Dolní pásmo: 7–10 ^C		Střední pásmo: 11–17 ^C		Horní pásmo: 18–28 ^C	
ZUŠ ^D		Dolní pásmo: 7–11		Střední pásmo: 12–18		Horní pásmo: 19–28	
Typ školy ^A	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	441	13,76	3,02	10,74	11	16,78	17
ZŠP	58	14,07	3,25	10,82	11	17,32	17
ZŠ	1910	14,05	3,08	10,97	11	17,12	17
ZUŠ	40	15,08	3,13	11,94	12	18,21	18

Tabulka 19 | Ukázka populačních norem pro dotazník SURPS

V rámci této příručky zveřejňujeme v příloze 2 tyto převodní tabulky:

- ◆ tab. A: Hrubé skóry – chlapci a dívky (11–16 let),
- ◆ tab. B: Hrubé skóry – chlapci (11–16 let),
- ◆ tab. C: Hrubé skóry – dívky (11–16 let),
- ◆ tab. D: Hrubé skóry – chlapci a dívky (11–16 let) podle druhu školy,
- ◆ tab. E: Hrubé skóry – chlapci (11–16 let) podle druhu školy,
- ◆ tab. F: Hrubé skóry – dívky (11–16 let) podle druhu školy,
- ◆ tab. G: Hrubé skóry – chlapci (11–15 let) základních škol,
- ◆ tab. H: Hrubé skóry – dívky (11–15 let) základních škol,
- ◆ tab. I: Hrubé skóry – gymnazisté (11–15 let),
- ◆ tab. J: Hrubé skóry – gymnazistky (11–15 let).

6. Vztahy mezi faktory SURPS a faktory jiných psychodiagnostických metod

Conrod, Woicik a jejich spolupracovníci (Stewart, Comeau) realizovali od roku 2002 několik výzkumných projektů, ve kterých byla zakomponována metoda SURPS a další psychodiagnostické nástroje – Beck Hopelessness Scale (BHS, Beck, Weissman, Lester & Trexler, 1974), NEO-FFI (Costa & McCrae, 1992), Panic Attack Questionnaire (PAQ-R, Cox, Norton, Swinson, 1992) a jiné. Tato situace umožňovala srovnávat a analyzovat vztahy mezi jednotlivými faktory těchto psychodiagnostických nástrojů a usuzovat na jejich společné, respektive odlišné, teoretické základy.

Conrod a kolektiv (2009) vytvořili přehlednou tabulku s korelačními koeficienty, které naměřili mezi faktory SURPS a některými faktory diagnostických nástrojů – BHS, ASI, I.7-I, SSS a NEO-FFI¹⁶ (tabulka 20). Z tabulky 20 je patrné, že nejsilnější vztahy jsou s těmi faktory, z nichž jednotlivé škály SURPS pocházejí, ale i přesto zde nacházíme například zajímavý pozitivní vztah mezi „otevřeností vůči zkušenostem“ (Openness, NEO-FFI)¹⁶ a vyhledáváním vzrušení (0,28***). Dotazník NEO-FFI (Costa & McCrae, 1992) poskytl dvě položky z faktoru „přívětivost“ (Agreeableness), které v dotazníku SURPS sytí faktor impulzivity. Také další čtyři faktory NEO-FFI mají středně těsné korelační vztahy s některými faktory dotazníku SURPS – extraverteze a negativní myšlení nebo neuroticismus a impulzivita a jiné.

Faktory	H	AS	IMP	SS
Hopelessness (BHS)	0,73***	0,13	0,30***	0,14
Anxiety sensitivity (ASI)	0,25***	0,56***	0,24***	-0,11
Impulsiveness (I.7-I)	0,16	0,08	0,62***	0,30***
Sensation Seeking (SSS)	0,16	-0,25***	0,32***	0,72***
Neuroticism (NEO-FFI)	0,50***	0,23**	0,41***	-0,07
Extraversion (NEO-FFI)	-0,47***	-0,03	0,08	0,19**
Openness (NEO-FFI)	-0,04	-0,07	-0,09	0,28***
Agreeableness (NEO-FFI)	-0,06	-0,04	-0,24***	-0,07
Conscientiousness (NEO-FFI)	-0,40***	-0,07	-0,30**	-0,14

Zdroj: Conrod a kolektiv (2009). Poznámka: „***“ - signifikantní na hladině α 0,01; „**“ - signifikantní na hladině α 0,001.

Tabulka 20 | Korelační vztahy mezi SURPS a jinými diagnostickými nástroji

Castellanos a kolektiv (2006) zjistili významné vztahy mezi faktorem impulzivita a drobnými krádežemi, popř. kladný vztah mezi ataky panické úzkosti a přecitlivělostí. Conrod a kolektiv (2009) uvádějí, že kladný korelační vztah je pozorován mezi problematickým pitím (RAPI, White a kolektiv, 1989) a škálou negativního myšlení ($r = 0,25$) či impulzivity ($r = 0,24$). Korelační hodnoty byly statisticky významné na hladině $\alpha 0,05$. Při výzkumných šetřeních byl zjišťován vztah mezi faktory SURPS a užívanou legální a nelegální návykovou látkou. Užívání halucinogenů kladně koreluje s faktorem SS ($r = 0,27$, $p < 0,001$). Na stejné hladině významnosti je vztah alkoholu a faktoru SS, který dosahuje $r = 0,29$ korelačního bodu. Na nižší hladině α ($p < 0,01$) jsou vztahy: tabák a impulzivita ($r = 0,21$); marihuana a vyhledávání vzrušení ($r = 0,21$), alkohol a přecitlivělost ($r = -0,14$).

Korelační analýza vzájemných vztahů faktorů SURPS a HSPQ formy „A“ vycházela z 1 846 testových baterií. Z dat prezentovaných v tabulce 21 vyplývá, že mezi faktory obou metod jsou korelační koeficienty většinou na nejnižší úrovni asociačního vztahu, ale zachovávají si určitou hladinu významnosti. To však neplatí úplně pro osm asociací, které vykazují střední korelační hodnoty:

a) negativní myšlení a úzkostná sebenejistota (O+) ($r = 0,41^{**}$) – žáka můžeme vnímat jako starostlivého, úzkostného, náladového, a jak Balcar (1986, s. 30) píše: „jedince s O+ nadměrně unavují vzrušující události a cítí se méně cenný a nedostatečný vzhledem k bezohledným požadavkům každodenního života“;

b) vyhledávání vzrušení a nadšenost (F+) ($r = 0,41^{**}$) – žák je rychlý, pohotový, veselý, hovorný, oblíbený ve vrstevnické skupině, přičemž vyššího skóru ve faktoru F+ dosahují mladší sourozenci;

c) negativní myšlení a citová nestálost (C-) ($r = 0,36^{**}$) nebo přecitlivělost a citová nestálost (C-) ($r = 0,32^{**}$) – u žáka můžeme pozorovat vyšší míru nespokojenosti v rodinných, vrstevnických a školních vztazích, dále se u něj objevuje větší počet neurotických projevů chování, má potíže přizpůsobit se novému prostředí a sklon k úniku od problému;

d) přecitlivělost a vysoké pudové napětí (Q4+) ($r = 0,32^{**}$) – žák nedokáže vysvětlit své obavy, úzkost, přecitlivělost, napětí;

e) přecitlivělost a vznětlivost (D+)($r = 0,31^{**}$) – žák se nechá při práci rychle a jednoduše rozptýlit a častěji se u něj objevuje delikventní chování;

f) přecitlivělost a plachost (H-) ($r = 0,31^{**}$) – žák je plachý, stydlivý, zdrženlivý, svědomitý, nedůvěřivý, ale vnímavý k pocitům druhých lidí;

g) vyhledávání vzrušení a citová tvrdost (I-) ($r = 0,30^{**}$) – žák spoléhá sám na sebe, jedná na základě praktického rozumu, nevěnuje pozornost svým tělesným nesnázím, se skupinou vrstevníků je solidární a při své práci počítá s realitou.

V rámci korelační analýzy formy „B“ Osobnostního dotazníku pro mládež a screeningového dotazníku SURPS bylo využito 1 555 bezchybně vyplněných a odevzdaných testových baterií. Nejvyšší korelační koeficienty nacházíme u stejných faktorů formy „B“ jako u formy „A“:

- negativní myšlení a citová nestálost (C-) ($r = 0,38^{**}$);
- vyhledávání vzrušení a nadšenost (F+) ($r = 0,38^{**}$);
- přecitlivělost a úzkostná sebenejistota (O+) ($r = 0,34^{**}$);
- negativní myšlení a úzkostná sebenejistota (O+) ($r = 0,33^{**}$);
- přecitlivělost a citová nestálost (C-) ($r = 0,32^{**}$);
- vyhledávání vzrušení a citová tvrdost (I-) ($r = 0,30^{**}$).

Větší počet faktorů formy „A“ vykazuje stejné korelační tendence i velice podobné korelační hodnoty k faktorům SURPS jako stejné faktory ve formě „B“, přičemž můžeme registrovat několik zajímavých jevů:

- rozdíl ve statistické významnosti vyjádřený hladinou α – průbojnost (E+) a negativní myšlení (H): $r = 0,10^{**}/0,03$ (forma A/B) nebo vznětlivost (D+) a vyhledávání vzrušení (SS): $r = -0,12^{**}/0,03$ a další;
- rozdíl směru korelačního koeficientu (pozitivní (+), negativní (-)) – vysoké pudové napětí (Q4+) a vyhledávání vzrušení (SS): $r = -0,11^{**}/0,05$ a vznětlivost (D+) a vyhledávání vzrušení (SS): $r = -0,12^{**}/0,03$ a další (tabulka 21).

Faktory	Negativní myšlení	Přecitlivělost	Impulzivita	Vyhledávání vzrušení
Bezprostřednost: A+	-0,17**/-0,18**	0,03/0,05	-0,05/0,04	0,09**/0,04
Vysoká krystalická inteligence: B+	-0,04/-0,04	-0,06**/-0,03	-0,09**/-0,03	-0,02/0,00
Citová nestálost: C-	0,36**/0,38**	0,32**/0,32**	0,23**/0,20**	-0,11**/-0,09**
Vznětlivost: D+	0,18**/0,17**	0,31**/0,29**	0,18**/0,24**	-0,12**/0,03
Průbojnost: E+	0,10**/0,03	-0,09**/-0,10**	0,07**/0,09**	0,04/0,15**
Nadšenost: F+	-0,04/0,00	-0,19**/-0,05	0,11**/0,19**	0,41**/0,38**
Zodpovědnost: G+	-0,26**/-0,21**	0,10**/0,01	-0,16**/-0,11**	-0,20**/-0,15**
Plachost: H-	0,26**/0,27**	0,31**/0,28**	0,12**/0,06*	-0,27**/-0,20*
Citová tvrdost: I-	0,05**/0,05	-0,29**/-0,21**	0,06**/0,05	0,30**/0,30**
Individualistická zdrženlivost: J+	0,10**/0,08**	0,10**/0,10**	0,08**/0,01	-0,03/-0,13**
Úzkostná sebenejistota: O+	0,41**/0,33**	0,26**/0,34**	0,21**/0,17**	-0,08**/-0,10**
Soběstačnost: Q ₂ +	0,16**/0,18**	-0,01/0,04	0,01/0,06*	-0,14**/-0,05
Sebevláda: Q ₃ +	-0,25**/-0,17**	-0,09**/-0,06*	-0,23**/-0,23**	-0,20**/-0,18**
Vysoké pudové napětí: Q ₄ +	0,20**/0,19**	0,32**/0,23**	0,18**/0,22**	-0,11**/0,05

Tabulka 21 | Vzájemné korelace 14 faktorů HSPQ (forma „A“/„B“) a 4 faktorů SURPS

Poznámka: „*“ - signifikantní na hladině α 0,05; „**“ - signifikantní na hladině α 0,01.

Chtěli bychom čtenáře upozornit, že na prezentovaná data se můžeme podívat v celé jejich šíři. Pro zajímavost uvádíme tento příklad: porovnáme-li obsah faktoru citová nestálost z HSPQ (C-; plný obav, neurotické chování, obavy z neexistujících zdravotních potíží), s faktorem neuroticismus z NEO-FFI (N+; napjatý, neklidný, nejistý, nervózní, labilní, hypochondrický) a s faktorem negativní myšlení ze SURPS (H+; potíže se spánkem, neklid, nedostatek energie, nejistota, společenská izolovanost), zjistíme, že zjištěné pozitivní korelační hodnoty podporují naši domněnku o překryvu obsahu těchto škál. Můžeme s určitou opatrností říci, že tyto tři faktory měřené třemi odlišnými nástroji mají podobný teoretický základ, obsah, respektive měří podobný trs rysů. Další takovou triádou faktorů, která vykazuje významnější korelační vztah, je neuroticismus (NEO-FFI), přecitlivělost (SURPS) a citová nestálost (HSPQ) nebo otevřenost (NEO-FFI), vyhledávání vzrušení (SURPS) a nadšenost (HSPQ) a jiné.

7. Závěr

Uživatelé metody Škály osobnostních charakteristik představujících riziko z hlediska užívání návykových látek by si měli zapamatovat těchto pět základních doporučení, která napomáhají k bezproblémovému uživatelskému procesu. Jedná se o:

- a) nástroj se hodí k individuální nebo skupinové administraci, jako samostatný prvek nebo součást rozsáhlejší testové baterie;
- b) na žáky a žákyně, kteří dosáhnou více hrubých bodů, než je průměr + 1 SD, by měla být zaměřena pozornost, prevence a i samotná intervence;
- c) jedince, kteří dosáhli nejvyššího možného bodového součtu ve středním pásmu, bychom také doporučili zařazovat do skupiny, které je indikována intervence;
- d) administrace není časově náročná (max. 15 minut) a práce s metodou je jednoduchá („tužka/papír“);
- e) administrátor by měl být schopen a připraven vysvětlit některá slova z prezentovaných položek (impulzivní, nekonvenční).

Převedení prezentovaného psychodiagnostického nástroje SURPS a tvorba populačních norem mají psychologům, adiktologům a dalším odborníkům sloužit k dosahování přesnějších výstupů v diagnostickém procesu. Škála SURPS má být rychlým, efektivním prostředkem k depistáži jedinců, u nichž se mohou v budoucnu vyskytovat různé formy rizikového chování a u kterých je zapotřebí interakčně-intervenční preventivní program „PREVenture“.

Poznámky

1. Bližší informace o PREVenture nalezne čtenář například v článku: Castellanos, N., Conrod, P. J. (2006). Brief interventions targeting personality risk factors for adolescent substance misuse reduce depression, panic and risk-taking behaviours. *Journal of Mental Health*, 15, 6, 645-658. Tým pod vedením Charvát, Dolejš, Štátná, Šucha, Manková, Hlavatová převedli a vytvořili v roce 2010 první českou verzi pracovních sešitů PREVenture – informace na www.adiktologie.cz.
2. Rozdíly mezi naší studií a studiemi Woicik, Conrod a kolektivu, které čtenář upozoruje, mohou být způsobeny například odlišným kulturním kontextem, věkem, adiktologickým zatížením a jinými proměnnými.
3. Conrod, P. J., Stewart, H. S., Comeau, N. & Maclean, A. M. (2006). Efficacy of Cognitive-Behavioral Interventions Targeting Personality Risk Factors for Youth Alcohol Misuse. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 35(4), 550–563, UK.
4. Woicik, P. A., Stewart, S. H., Pihl, O. P., Conrod, P. J. (2009). The substance use risk profile scale: A scale measuring trans linked to reinforcement-specific substance use profiles. *Addictive Behaviors*, 34, 1042–1055, UK.
5. Woicik, P. A., Stewart, S. H., Pihl, O. P., Conrod, P. J. (2009). The substance use risk profile scale: A scale measuring trans linked to reinforcement-specific substance use profiles. *Addictive Behaviors*, 34, 1042–1055, UK.
6. V rámci studie s 390 studenty ze Stony Brook University se povedlo získat podskupinu subjektů (N=64), u kterých byl proveden retest škál dotazníku SURPS (60 dní mezi testováními).
7. Doporučujeme u mladších respondentů slovní informování, u starších slovní informace kombinované s psanými.
8. Nedoporučuje se využívat grafitové tužky z důvodu špatné čitelnosti a přehlednosti v záznamovém archu.
9. APA (2007, s. 447): „Hopelessness is the feeling that one will not experience positive emotions or an improvement in one’s condition. Hopelessness is common in severe major depressive episodes and other depressive disorders and is often implicated in attempted and completed suicides.“
10. APA (2007, s. 64): „Anxiety sensitivity fear that sensations associated with anxiety will have harmful consequences. An individual with high anxiety sensitivity is more likely to respond fearfully to anxiety sensations than an individual with low anxiety sensitivity. For example, an individual with high AS is likely to regard feeling lightheaded as a sign of impending illness or fainting, whereas an individual with low AS would tend to regard this sensation as simply unpleasant. Research indicates that

high AS is a personality risk factor for the development of panic attacks and panic disorder.“

11. APA (2007, s. 471): „Impulsive: describing or displaying behavior characterized by little or no forethought, reflection, or consideration of the consequences, which may involve taking risks.“ Překlad: Impulzivita: popisuje a zobrazuje chování, pro které je charakteristická jen malá nebo žádná rozvaha předem, reflexe nebo zvažování důsledků, může zahrnovat i riskování.
12. APA (2007, s. 836): „Sensation Seeking the tendency to search out and engage in thrilling activities as a method of increasing stimulation and arousal. Limited to human populations, it typically takes the form of engaging in highly stimulating activities accompanied by a perception of danger, such as skydiving or race-car driving.“
13. U víceletých gymnázií se jednalo o primu až kvartu.
14. Ve čtyřech školách došlo z důvodu neplánované školní akce k neúčasti jednoho z domluvených ročníků.
15. Ze dvou třetin byla neúčast způsobena zamítnutím nebo neodevzdáním informovaného souhlasu zákonných zástupců a v jedné třetině byla na vině nemoc a nepřítomnost žáků a žákyň ve škole.
16. NEO-Five factor Inventory (NEO-FFI, Costa & McCrae, 1992); the SS Scale (SSS, Zuckerman, 1994); the Anxiety Sensitivity Index (ASI, Peterson & Reiss, 1992); the Beck Hopelessness Scale (BHS, Beck, Weissman, Lester & Trexler, 1974); a the Impulsiveness and Venturesomeness Scale (I-7, S. B. Eysenck & Eysenck, 1978).
17. Dolejš (2007, s. 81): „škála zahrnuje a postihuje zájmy a míru zaujetí pro nové zkušenosti a prožitky. Člověk dosahující vysokého skóru se vyznačuje živou představivostí, citlivostí na estetické podněty, nezávislostí úsudku a zvědavostí. Jedinci na opačném pólu této škály jsou konvenční a mají konzervativní postoje.“

Literatura

- Balcar, K. (1986). *Osobnostní dotazník pro mládež HSPQ (II. Přepřacované vydání)*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy.
- Balcar, K. (1992). *Osobnostní dotazník pro mládež HSPQ (II. Přepřacované vydání)*. Bratislava: Psychodiagnostika.
- Bayer, I., Šafr, J., Vojtišková, K. (2007). *Přístupy k sociologickému zkoumání kultury a stratifikace*. Praha: CESES FSV UK.
- Brunelle, C., Assad, J. M., Barrett, S. P., Vila, A. C., Conrod, P. J., Tremblay, R. E. a kol. (2004). Heightened heart rate response to alcohol intoxication is associated with a reward-seeking personality profile. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 28, 394–401.
- Brunelle, C., R. L. Douglas, et al. (2009). „Personality and substance use disorders in female offenders: A matched controlled study.“ *Personality and Individual Differences* 46: 472–476.
- Castellanos, N., Conrod, P. J. (2006). Brief interventions targeting personality risk factors for adolescent substance misuse reduce depression, panic and risk-taking behaviours. *Journal of Mental Health*. 15, 6, 645–658.
- Comeau, N., Stewart, S. H., Loba, P. (2001). The relations of trait anxiety, anxiety sensitivity, and sensation seeking to adolescents' motivations for alcohol, cigarette, and marijuana use. *Addictive Behaviors*, 26, 803–825.
- Centrum adiktologie WWW user survey. (n.d.). Retrieved January 25, 2010 from <http://www.adiktologie.cz/articles/cz/218/1681/Metodika-indikovane-primarni-prevence-PREVenture-zakladni-informace.html?acc=enb>.
- Centrum adiktologie WWW user survey. (n.d.). Retrieved January 25, 2010 from <http://www.adiktologie.cz/articles/cz/218/1685/Prevod-metodiky-cilene-kratke-intervence-PREVenture-do-CR.html>.
- Conrod, P. J., Comeau, M. N., Stewart, S. H. (2004a). *Learning to Deal with Sensation Seeking*. Canada: Javin Creative Inc.
- Conrod, P. J., Comeau, M. N., Stewart, S. H. (2004b). *Learning to Deal with Impulsivity*. Canada: Javin Creative Inc.
- Conrod, P. J., Comeau, M. N., Stewart, S. H. (2004c). *Learning to Deal with Anxiety Sensitivity*. Canada: Javin Creative Inc.
- Conrod, P. J., Comeau, M. N., Stewart, S. H. (2004d). *Learning to Deal with Hopelessness*. Canada: Javin Creative Inc.

- Conrod, P. J., Pihl, R. O., Vassileva, J. (1998). Differential sensitivity to alcohol reinforcement in Gross of men at risk for distinct alcoholism syndromes. *Alcoholism: Clinical and Experimental, Research*, 22, 585–597, UK.
- Conrod, P. J., Stewart, S. H., Pihl, O. P., Côté, S., Fontaine, V., Dongier, M. (2000). Efficacy of brief coping skills interventions that match different personality profile soft female substance abuser. *Psychology of Addictive Behaviors*, 14, 231–242, UK.
- Conrod, P. J., Stewart, H. S., Comeau, N. & Maclean, A. M. (2006). Efficacy of Cognitive-Behavioral Interventions Targeting Personality Risk Factors for Youth Alcohol Misuse. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 35(4), 550–563, UK.
- Conrod, P. J., Woicik, P. (2002). Validation of a four-factor model of personality risk for substance abuse and examination of a brief instrument for assessing personality risk. *Addiction Biology*, 7, 329–346.
- Cooper, M.L., Frone, M.R., Russell, M., Mudar, P. (1995). Drinking to regulate positive and negative emotions: A motivational model of alcohol use. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 990–1005.
- ČSÚ WWW user survey. (n.d.). Retrieved January 2, 2010 from http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.
- Dolejš, M. (2005). Vliv mobilních telefonů na postavení žáků ve vrstevnické skupině. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Dolejš, M. (2007). Analýza potřeb školních metodiků prevence v Olomouckém kraji. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Goetz, M., Hrdlička, M. (2004). Panická porucha u dětí a adolescentů – část 2. Klinické projevy, rizikové faktory a terapie. *Psychiatrie pro praxi*, 3, 131–135.
- Grotevand, H. D., Cooper, C. R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. *Child Development*, 56, 415–428.
- Gullone, E., Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and five-factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23, 393–407.
- Gupta, R., Derenvensky, L. (1998). An Empirical Examination of Jacobs' General Theory of Addictions: Do Adolescent Gamblers Fit the Theory?. *Journal of Gambling Studies*, 14(1), 14–47.
- Hartl, P., Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hřebíčková, M., Urbánek, T. (2001). NEO pětifaktorový osobnostní inventář (podle NEO Five-Factor Inventory P. T. Costy a R. R. McCrae). Praha: Testcentrum.
- Jaffee, W. B., D'Zurilla, T. J. (2009). Personality, Problem Solving, and Adolescent Substance Use. *Behavior Therapy* 40, 93–101.
- Klener, P. ed. (1996). *Velký sociologický dotazník*. Praha: Karolinum.
- Krásová, P. (2008). *Prožívání vysokoškoláků ve vztahu k osobnostním charakteristikám ve vybraných sportech*. Autoreferát disertační práce. Praha: Univerzita Karlova.
- Mareš, J. (2002). Strach z bolesti: teorie a empirické výzkumy. *Bolest*, 1, 17–27.
- MŠMT ČR, Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

- Sawicki, S. ed., kolektiv (2009). Psychospirituální dimenze osobnosti. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně.
- Schmidt, N. B., Buckner, J. D., Keough, M. E. (2007). Anxiety sensitivity as a prospective predictor of alcohol use disorders. *Behavior Modification*, 39, 1261–1271.
- Stephens, R. S., Curtin, L. (1995). Alcohol and Depression: Effects on Mood and Biased Processing on Self-Relevant Information. *Psychology of Addictive Behaviors*, (9), 211–222.
- Širůčková, M. (2009). Psychosociální souvislosti rizikového chování v adolescenci: role vrstevnických a rodinných vztahů. Brno: Masarykova univerzita.
- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. (2002). Výběrové šetření o zdravotním stavu české populace – HIS CR 2002. Praha: ÚZIS ČR.
- Vacek, J. (2008). Školní dotazníková studie o návykových látkách, rizikovém chování a volnočasových aktivitách: Praha 2, 2007. Tišnov: Scan.
- Vacek, J., Šejvl, J., Miovský, M. (2008). Školní dotazníková studie o návykových látkách, rizikovém chování a volnočasových aktivitách: Plzeň, 2008. Závěrečná zpráva z výzkumu. Tišnov: Sdružení SCAN.
- VandenBos, G. R., ed. (2007). *APA Dictionary of Psychology*. Washington: American Psychological Association.
- Woicik, P. A., Stewart, S. H., Pihl, O. P., Conrod, P. J. (2009). The substance use risk profile scale: A scale measuring traits linked to reinforcement-specific substance use profiles. *Addictive Behaviors*, 34, 1042–1055, UK.

Seznam tabulek a grafů

- Tab. 1: 23 a 28položková verze SURPS
Tab. 2: Porovnání několika výzkumných studií u dotazníku SURPS
Tab. 3: Popis obsahu faktoru negativní myšlení (H)
Tab. 4: Korelace mezi položkami škály „negativní myšlení“ (H)
Tab. 5: Popis obsahu faktoru přecitlivělost (AS)
Tab. 6: Korelace mezi položkami škály „přecitlivělost“ (AS)
Tab. 7: Popis obsahu faktoru impulzivita (IMP)
Tab. 8: Korelace mezi položkami škály „impulzivita“ (IMP)
Tab. 9: Popis obsahu faktoru vyhledávání vzrušení (SS)
Tab. 10: Korelace mezi položkami škály „vyhledávání vzrušení“ (SS)
Tab. 11: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročník)
Tab. 12: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (věk)
Tab. 13: Plánovaný výběrový soubor žáků druhého stupně základních škol v ČR
Tab. 14: Školská zařízení v ČR a oslovené, otestované školy
Tab. 15: Aktivní žáci v rámci výzkumného projektu (školní ročník, kraj, pohlaví)
Tab. 16: Aktivní a pasivní žáci v rámci studie
Tab. 17: Přehled četnosti v jednotlivých věkových kohortách a sledovaných kategoriích
Tab. 18: Základní demografické údaje výběrového souboru pro SURPS
Tab. 19: Ukázka populačních norem pro dotazník SURPS
Tab. 20: Korelační vztahy mezi SURPS a jinými diagnostickými nástroji
Tab. 21: Vzájemné korelace 14 faktorů HSPQ (forma „A“/„B“) a 4 faktorů SURPS

- Graf 1: Negativní myšlení – četnost žáků v jednotlivých bodových kohortách
Graf 2: Přecitlivělost – četnost žáků v jednotlivých bodových kohortách
Graf 3: Impulzivita – četnost žáků v jednotlivých bodových kohortách
Graf 4: Vyhledávání vzrušení – četnost žáků v jednotlivých bodových kohortách
Graf 5: Počet plánovaných školských zařízení v jednotlivých krajích ČR

Přílohy

Příloha 1: Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (Substance Use Risk Personality Scale)

Příloha 2: Populační normy – hrubé skóry SURPS

Tab. A: Hrubé skóry – chlapci a dívky (11–16 let),

Tab. B: Hrubé skóry – chlapci (11–16 let),

Tab. C: Hrubé skóry – dívky (11–16 let),

Tab. D: Hrubé skóry – chlapci a dívky (11–16 let) podle druhu školy,

Tab. E: Hrubé skóry – chlapci (11–16 let) podle druhu školy,

Tab. F: Hrubé skóry – dívky (11–16 let) podle druhu školy,

Tab. G: Hrubé skóry – chlapci (11–15 let) základních škol,

Tab. H: Hrubé skóry – dívky (11–15 let) základních škol,

Tab. I: Hrubé skóry – gymnazisté (11–15 let),

Tab. J: Hrubé skóry – gymnazistky (11–15 let).

Příloha 3: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Příloha 4: Populace chlapců druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Příloha 5: Populace dívek druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Příloha 6: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Příloha 7: Populace chlapců druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Příloha 8: Populace dívek druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Příloha 9: Plánovaný základní soubor žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Příloha 10: Plánovaný základní soubor chlapců druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Příloha 11: Plánovaný základní soubor dívek druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek

SURPS – Substance Use Risk Profile Scale

M. Dolejš, M. Miovský, V. Řehan (podle P. J. Conrod a P. Woicik)

Jméno:

Věk: Pohlaví:

Školní ročník: Typ školy:

Datum administrace:

Než začnete vyplňovat dotazník, přečtěte si následující informace.

Dotazník obsahuje 23 výpovědí, kterými můžete popsat sami sebe. Přečtěte si pozorně každou výpověď a posuďte, do jaké míry Vás vystihuje. Odpovídejte uvážlivě a upřímně a Vaše odpovědi jsou považovány za důvěrné. Nejde o žádný test, neexistují zde správné ani špatné odpovědi. Pokud nenajdete odpověď (číslo), která by Vám vyhovovala, označte odpověď, která je významem nejbližší. Na otázky odpovídejte tak, že **KŘÍŽKEM OZNAČÍTE PŘÍSLUŠNÉ ČÍSLO, NA PŘIPOJENÉ ŠKÁLE ČÍSEL:**

1	2	3	4
rozhodně nesouhlasím	nesouhlasím	souhlasím	rozhodně souhlasím
výpověď Vás vůbec nevystihuje	výpověď Vás spíše nevystihuje	výpověď Vás spíše vystihuje	výpověď Vás úplně vystihuje

Způsob opravy Vaší odpovědi:

- a. správná odpověď:
- b. pokud zaškrtnete dvě čísla, to správné číslo zakroužkujte:
- c. pokud se spletete dvakrát a chcete se znovu vrátit k původní variantě, konečnou odpověď zakroužkujte a ještě podtrhněte:

Pracujte prosím pozorně a po vyplnění zkontrolujte, zda jste posoudili každou výpověď. Pokud byste měli nějaké nejasnosti – přihlaste se a asistent Vám podá vysvětlení.

Doufáme, že Vás práce na dotazníku zaujme.

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (Substance Use Risk Profile Scale)

1	2	3	4
rozhodně nesouhlasím	nesouhlasím	souhlasím	rozhodně souhlasím
1. Jsem spokojený/á.			1 2 3 4
2. Často něco řeknu dřív, než si to rozmyslím.			1 2 3 4
3. Chtěl/a bych skákat padákem.			1 2 3 4
4. Jsem šťastný/á.			1 2 3 4
5. Často se dostávám do situací, kterých později lituji.			1 2 3 4
6. Užívám si nové a vzrušující zážitky, i když jsou nekonvenční.			1 2 3 4
7. Věřím, že mám před sebou slibnou budoucnost.			1 2 3 4
8. Pocit závratí či omdlení mi nahání hrůzu.			1 2 3 4
9. Rád/a dělám věci, které mi trochu nahánějí hrůzu.			1 2 3 4
10. Děsí mě, když cítím, že se mi mění srdeční tep.			1 2 3 4
11. Obvykle jednám, aniž bych se předtím zamyslel/a.			1 2 3 4
12. Rád/a bych se naučil/a řídit motocykl.			1 2 3 4
13. Jsem hrdý/á na to, co jsem dokázal/a.			1 2 3 4
14. Když jsem hodně nervózní, dostávám strach.			1 2 3 4
15. Jsem celkově impulzivní člověk.			1 2 3 4
16. Jde mi o zážitek jako takový, i když je to něco nezákonného.			1 2 3 4
17. Mám pocit, že nejsem úspěšný/á.			1 2 3 4
18. Dostávám strach, když zažívám neobvyklé tělesné pocity a vjemy.			1 2 3 4
19. Líbilo by se mi dělat dlouhé túry v drsné a neobydlené krajině.			1 2 3 4
20. Cítím se příjemně.			1 2 3 4
21. Děsí mě, když nejsem schopen/schopna se soustředit na to, co mám dělat.			1 2 3 4
22. Mám pocit, že se musím chovat manipulativně, abych dosáhl/a toho, co chci.			1 2 3 4
23. Do budoucna hledím s velkým nadšením.			1 2 3 4

Hrubé skóry

Negativní myšlení:

Impulzivita:

Vyhledávání vzrušení:

Přecitlivělost:

Populační normy – hrubé skóry SURPS

Poznámka: „N“ = četnost; „Maen“ = průměr; „Std. Dev.“ = směrodatná odchylka; „DM“ = dolní mez; „DM zaokr.“ = dolní mez zaokrouhlená; „HM“ = horní mez; „HM zaokr.“ = horní mez zaokrouhlená.

Tab. A : Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci a dívky		Věková kohorta: 11–16letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Chlapci		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Dívky		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Pohlaví	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
Chlapci	2449	14,01	3,08	10,93	11	17,09	17
Dívky	2613	14,13	3,10	11,04	11	17,23	17
PŘECITLIVĚLOST							
Chlapci		Dolní pásmo: 5–7		Střední pásmo: 8–14		Horní pásmo: 15–20	
Dívky		Dolní pásmo: 5–9		Střední pásmo: 10–15		Horní pásmo: 16–20	
Pohlaví	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
Chlapci	2449	11,04	2,77	8,27	8	13,80	14
Dívky	2613	12,41	2,72	9,69	10	15,13	15
IMPULZIVITA							
Chlapci		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Dívky		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Pohlaví	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
Chlapci	2449	13,06	2,20	10,86	11	15,26	15
Dívky	2613	13,08	2,16	10,92	11	15,24	15
VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ							
Chlapci		Dolní pásmo: 6–12		Střední pásmo: 13–20		Horní pásmo: 21–24	
Dívky		Dolní pásmo: 6–11		Střední pásmo: 12–19		Horní pásmo: 20–24	
Pohlaví	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
Chlapci	2449	16,78	3,33	13,45	13	20,12	20
Dívky	2613	15,74	3,27	12,47	12	19,01	19

Tab. B: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci				Věková kohorta: 11–16letí			
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11–16letí		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	174	13,76	3,16	10,60	11	16,92	17
12letí	560	13,87	3,25	10,62	11	17,12	17
13letí	567	13,89	2,76	11,13	11	16,65	17
14letí	644	14,20	3,25	10,96	11	17,45	17
15letí	461	14,18	2,98	11,20	11	17,17	17
16letí	43	13,72	2,69	11,03	11	16,41	16

PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–7		Střední pásmo: 8–14		Horní pásmo: 15–20	
Věk: 16letí		Dolní pásmo: 5–8		Střední pásmo: 9–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	174	11,11	3,00	8,11	8	14,11	14
12letí	560	11,10	2,83	8,27	8	13,92	14
13letí	567	11,12	2,70	8,42	8	13,82	14
14letí	644	11,06	2,78	8,28	8	13,84	14
15letí	461	10,76	2,64	8,11	8	13,40	13
16letí	43	11,65	2,91	8,74	9	14,56	15

IMPULZIVITA							
Věk: 11–16letí		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	174	12,94	2,40	10,54	11	15,34	15
12letí	560	12,99	2,26	10,73	11	15,25	15
13letí	567	13,07	2,18	10,89	11	15,25	15
14letí	644	13,14	2,17	10,97	11	15,31	15
15letí	461	13,06	2,11	10,95	11	15,17	15
16letí	43	13,28	2,14	11,14	11	15,42	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11-12letí **Dolní pásmo: 6-11** **Střední pásmo: 12-19** **Horní pásmo: 20-24**

Věk: 13-16letí **Dolní pásmo: 6-13** **Střední pásmo: 14-20** **Horní pásmo: 21-24**

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	174	15,75	3,57	12,18	12	19,32	19
12letí	560	16,32	3,61	12,71	13	19,93	20
13letí	567	16,83	3,25	13,58	14	20,08	20
14letí	644	16,98	3,20	13,79	14	20,18	20
15letí	461	17,36	3,02	14,33	14	20,38	20
16letí	43	17,23	3,32	13,91	14	20,56	21

Tab. C: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: dívky		Věková kohorta: 11-16letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11-16letí		Dolní pásmo: 7-10		Střední pásmo: 11-17		Horní pásmo: 18-28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	264	13,74	2,94	10,80	11	16,67	17
12letí	579	13,71	3,06	10,65	11	16,78	17
13letí	677	14,17	3,08	11,10	11	17,25	17
14letí	671	14,51	3,12	11,38	11	17,63	18
15letí	400	14,28	3,15	11,13	11	17,43	17
16letí	22	14,71	3,20	11,52	12	17,91	18

PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11-16letí		Dolní pásmo: 5-9		Střední pásmo: 10-15		Horní pásmo: 16-20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	264	12,64	2,81	9,82	10	15,45	15
12letí	579	12,46	2,82	9,64	10	15,28	15
13letí	677	12,39	2,75	9,64	10	15,14	15
14letí	671	12,30	2,66	9,65	10	14,96	15
15letí	400	12,35	2,56	9,79	10	14,91	15
16letí	22	12,67	2,73	9,94	10	15,39	15

IMPULZIVITA							
Věk: 11-15letí		Dolní pásmo: 5-10		Střední pásmo: 11-15		Horní pásmo: 16-19	
Věk: 16letí		Dolní pásmo: 5-10		Střední pásmo: 11-16		Horní pásmo: 17-20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	264	12,72	2,15	10,57	11	14,87	15
12letí	579	13,18	2,10	11,08	11	15,28	15
13letí	677	13,16	2,09	11,07	11	15,25	15
14letí	671	13,01	2,20	10,81	11	15,21	15
15letí	400	13,15	2,26	10,89	11	15,41	15
16letí	22	13,33	2,71	10,62	11	16,04	16

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11-13letí **Dolní pásmo: 6-10** **Střední pásmo: 11-19** **Horní pásmo: 20-24**

Věk: 14-16letí **Dolní pásmo: 6-12** **Střední pásmo: 13-19** **Horní pásmo: 20-24**

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	264	14,45	3,40	11,05	11	17,85	18
12letí	579	15,48	3,34	12,14	12	18,82	19
13letí	677	15,62	3,16	12,46	12	18,79	19
14letí	671	16,15	3,06	13,10	13	19,21	19
15letí	400	16,46	3,31	13,16	13	19,77	20
16letí	22	16,00	3,11	12,89	13	19,11	19

Tab. D: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci a dívky		Věková kohorta: 11–16letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
G, ZŠP, ZŠ		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
ZUŠ		Dolní pásmo: 7–11		Střední pásmo: 12–18		Horní pásmo: 19–28	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	1024	13,91	2,98	10,92	11	16,89	17
ZŠP	93	14,19	3,39	10,81	11	17,58	18
ZŠ	3827	14,10	3,11	10,99	11	17,21	17
ZUŠ	118	14,69	3,03	11,66	12	17,73	18
PŘECITLIVĚLOST							
G, ZŠP, ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–8		Střední pásmo: 9–15		Horní pásmo: 16–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	1024	11,50	2,72	8,78	9	14,22	14
ZŠP	93	12,48	2,94	9,54	10	15,43	15
ZŠ	3827	11,79	2,85	8,94	9	14,64	15
ZUŠ	118	11,83	2,71	9,12	9	14,54	15
IMPULZIVITA							
G, ZŠP, ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	1024	12,80	2,25	10,55	11	15,05	15
ZŠP	93	13,28	2,12	11,16	11	15,40	15
ZŠ	3827	13,13	2,16	10,97	11	15,29	15
ZUŠ	118	13,36	1,98	11,38	11	15,34	15
VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ							
G, ZŠP, ZŠ		Dolní pásmo: 6–12		Střední pásmo: 13–20		Horní pásmo: 21–24	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	1024	16,08	3,28	12,80	13	19,37	19
ZŠP	93	16,01	3,15	12,86	13	19,16	19
ZŠ	3827	16,29	3,35	12,94	13	19,64	20
ZUŠ	118	16,37	3,51	12,86	13	19,88	20

Tab. E: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci		Věková kohorta: 11–16letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
G, ZŠP, ZŠ		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
ZUŠ		Dolní pásmo: 7–11		Střední pásmo: 12–18		Horní pásmo: 19–28	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	441	13,76	3,02	10,74	11	16,78	17
ZŠP	58	14,07	3,25	10,82	11	17,32	17
ZŠ	1910	14,05	3,08	10,97	11	17,12	17
ZUŠ	40	15,08	3,13	11,94	12	18,21	18
PŘECITLIVĚLOST							
G, ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–7		Střední pásmo: 8–14		Horní pásmo: 15–20	
ZŠP		Dolní pásmo: 5–8		Střední pásmo: 9–15		Horní pásmo: 16–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	441	10,86	2,67	8,19	8	13,53	14
ZŠP	58	12,19	2,98	9,21	9	15,17	15
ZŠ	1910	11,06	2,78	8,28	8	13,84	14
ZUŠ	40	10,13	2,39	7,74	8	12,51	13
IMPULZIVITA							
G, ZŠP, ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	441	12,79	2,24	11,13	11	15,18	15
ZŠP	58	13,64	2,02	10,92	11	15,74	16
ZŠ	1910	13,11	2,19	11,30	11	15,46	15
ZUŠ	40	12,95	2,45	11,34	11	15,36	15
VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ							
G, ZŠP, ZŠ		Dolní pásmo: 6–12		Střední pásmo: 13–20		Horní pásmo: 21–24	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	441	16,63	3,27	13,35	13	19,90	20
ZŠP	58	16,79	3,07	13,73	14	19,86	20
ZŠ	1910	16,82	3,35	13,46	13	20,17	20
ZUŠ	40	16,98	3,51	13,46	13	20,49	20

Tab. F: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: dívky		Věková kohorta: 11–16letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
G		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
ZŠP		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–18		Horní pásmo: 19–28	
ZŠ		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
ZUŠ		Dolní pásmo: 7–11		Střední pásmo: 12–17		Horní pásmo: 18–28	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	583	14,02	2,95	11,07	11	16,97	17
ZŠP	35	14,40	3,64	10,76	11	18,04	18
ZŠ	1917	14,15	3,14	11,01	11	17,29	17
ZUŠ	78	14,50	2,98	11,52	12	17,48	17
PŘECITLIVĚLOST							
ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–9		Střední pásmo: 10–14		Horní pásmo: 15–20	
ZŠP		Dolní pásmo: 5–9		Střední pásmo: 10–16		Horní pásmo: 17–20	
G		Dolní pásmo: 5–8		Střední pásmo: 9–15		Horní pásmo: 16–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	583	11,98	2,66	9,32	9	14,64	15
ZŠP	35	12,97	2,85	10,12	10	15,83	16
ZŠ	1917	12,51	2,74	9,78	10	15,25	15
ZUŠ	78	12,71	2,45	10,26	10	15,16	15
IMPULZIVITA							
G, ZŠ, ZUŠ		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
ZŠP		Dolní pásmo: 5–9		Střední pásmo: 10–14		Horní pásmo: 15–20	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	583	12,81	2,26	11,21	11	14,88	15
ZŠP	35	12,66	2,16	10,40	10	14,40	14
ZŠ	1917	13,16	2,14	11,38	11	15,36	15
ZUŠ	78	13,58	1,67	11,98	11	15,28	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

		Dolní pásmo: 6-11		Střední pásmo: 12-19		Horní pásmo: 20-24	
		Dolní pásmo: 6-12		Střední pásmo: 13-20		Horní pásmo: 21-24	
Typ školy	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
G	583	15,68	3,23	12,44	12	18,91	19
ZŠP	35	14,71	2,88	11,84	12	17,59	18
ZŠ	1917	15,77	3,27	12,49	12	19,04	19
ZUŠ	78	16,06	3,49	12,57	13	19,56	20

Tab. G: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci základní školy				Věková kohorta: 11–15letí			
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	142	13,64	3,22	10,42	10	16,86	17
12letí	427	13,87	3,23	10,65	11	17,10	17
13letí	452	13,98	2,74	11,24	11	16,72	17
14letí	496	14,23	3,24	10,99	11	17,47	17
15letí	361	14,27	3,02	11,25	11	17,29	17

PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–7		Střední pásmo: 8–14		Horní pásmo: 15–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	142	11,17	3,05	8,11	8	14,22	14
12letí	427	11,18	2,89	8,29	8	14,07	14
13letí	452	11,21	2,73	8,48	8	13,93	14
14letí	496	10,99	2,75	8,24	8	13,74	14
15letí	361	10,78	2,59	8,19	8	13,36	13

IMPULZIVITA							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	142	12,91	2,37	10,54	11	15,28	15
12letí	427	13,07	2,24	10,83	11	15,31	15
13letí	452	13,10	2,16	10,94	11	15,26	15
14letí	496	13,20	2,17	11,03	11	15,37	15
15letí	361	13,11	2,12	10,99	11	15,23	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11letí	Dolní pásmo: 6-11	Střední pásmo: 12-19	Horní pásmo: 20-24
Věk: 12letí	Dolní pásmo: 6-12	Střední pásmo: 13-19	Horní pásmo: 20-24
Věk: 13-15letí	Dolní pásmo: 6-13	Střední pásmo: 14-20	Horní pásmo: 21-24

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	142	15,80	3,58	12,22	12	19,39	19
12letí	427	16,38	3,74	12,64	13	20,12	20
13letí	452	16,75	3,22	13,54	14	19,97	20
14letí	496	17,08	3,15	13,94	14	20,23	20
15letí	361	17,42	3,06	14,36	14	20,47	20

Tab. H: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: dívky základní školy				Věková kohorta: 11–15letí			
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	187	13,84	2,92	10,92	11	16,77	17
12letí	407	13,81	3,19	10,62	11	17,00	17
13letí	496	14,12	3,15	10,97	11	17,27	17
14letí	514	14,45	3,12	11,32	11	17,57	18
15letí	295	14,30	3,17	11,13	11	17,47	17

PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–9		Střední pásmo: 10–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	187	12,86	2,87	9,99	10	15,72	16
12letí	407	12,58	2,79	9,80	10	15,37	15
13letí	496	12,45	2,80	9,66	10	15,25	15
14letí	514	12,46	2,70	9,76	10	15,15	15
15letí	295	12,39	2,55	9,84	10	14,95	15

IMPULZIVITA							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	187	12,69	2,23	10,46	10	14,92	15
12letí	407	13,34	2,04	11,30	11	15,38	15
13letí	496	13,24	2,10	11,14	11	15,34	15
14letí	514	13,05	2,14	10,91	11	15,19	15
15letí	295	13,24	2,24	11,00	11	15,48	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11letí	Dolní pásmo: 6-10	Střední pásmo: 11-18	Horní pásmo: 19-24
Věk: 12-13letí	Dolní pásmo: 6-11	Střední pásmo: 12-19	Horní pásmo: 20-24
Věk: 14-15letí	Dolní pásmo: 6-12	Střední pásmo: 13-19	Horní pásmo: 20-24

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	187	14,52	3,47	11,05	11	18,00	18
12letí	407	15,59	3,42	12,17	12	19,00	19
13letí	496	15,70	3,16	12,54	13	18,85	19
14letí	514	16,13	3,04	13,09	13	19,17	19
15letí	295	16,29	3,36	12,92	13	19,65	20

Tab. I: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: dívky gymnázia		Věková kohorta: 11–15letí					
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11–12letí		Dolní pásmo: 7–9		Střední pásmo: 10–16		Horní pásmo: 17–28	
Věk: 13–15letí		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	70	13,27	2,92	10,35	10	16,19	16
12letí	143	13,34	2,69	10,66	11	16,03	16
13letí	146	14,23	2,83	11,40	11	17,07	17
14letí	133	14,72	3,08	11,64	12	17,80	18
15letí	89	14,26	3,10	11,16	11	17,36	17
PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–8		Střední pásmo: 9–14		Horní pásmo: 15–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	70	12,23	2,64	9,58	10	14,87	15
12letí	143	12,06	2,96	9,10	9	15,01	15
13letí	146	12,03	2,60	9,44	9	14,63	15
14letí	133	11,66	2,46	9,21	9	14,12	14
15letí	89	12,01	2,46	9,55	10	14,47	14
IMPULZIVITA							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	70	12,77	2,01	10,76	11	14,78	15
12letí	143	12,65	2,56	10,09	10	15,21	15
13letí	146	12,97	2,15	10,82	11	15,12	15
14letí	133	12,81	2,47	10,34	10	15,28	15
15letí	89	12,79	2,13	10,66	11	14,92	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11letí	Dolní pásmo: 6-10	Střední pásmo: 11-17	Horní pásmo: 18-24
Věk: 12-13letí	Dolní pásmo: 6-11	Střední pásmo: 12-18	Horní pásmo: 19-24
Věk: 14letí	Dolní pásmo: 6-12	Střední pásmo: 13-19	Horní pásmo: 20-24
Věk: 15letí	Dolní pásmo: 6-13	Střední pásmo: 14-20	Horní pásmo: 21-24

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	70	14,17	3,20	10,97	11	17,37	17
12letí	143	15,25	3,25	12,00	12	18,51	19
13letí	146	15,42	3,01	12,42	12	18,43	18
14letí	133	16,27	3,14	13,13	13	19,41	19
15letí	89	17,02	3,00	14,02	14	20,03	20

Tab. J: Hrubé skóry SURPS

Pohlaví: chlapci gymnázia				Věková kohorta: 11–15letí			
NEGATIVNÍ MYŠLENÍ							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 7–10		Střední pásmo: 11–17		Horní pásmo: 18–28	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	31	14,29	2,89	11,40	11	17,18	17
12letí	119	13,86	3,33	10,53	11	17,19	17
13letí	97	13,19	2,71	10,48	10	15,89	16
14letí	117	13,96	3,09	10,87	11	17,05	17
15letí	75	13,83	2,85	10,98	11	16,68	17

PŘECITLIVĚLOST							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–7		Střední pásmo: 8–13		Horní pásmo: 14–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	31	10,87	2,80	8,07	8	13,67	14
12letí	119	10,87	2,64	8,23	8	13,50	14
13letí	97	10,68	2,61	8,07	8	13,29	13
14letí	117	11,18	2,74	8,44	8	13,92	14
15letí	75	10,52	2,62	7,90	8	13,14	13

IMPULZIVITA							
Věk: 11–15letí		Dolní pásmo: 5–10		Střední pásmo: 11–15		Horní pásmo: 16–20	
Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	31	13,13	2,62	10,51	11	15,75	16
12letí	119	12,62	2,34	10,28	10	14,96	15
13letí	97	12,95	2,35	10,60	11	15,30	15
14letí	117	12,80	2,01	10,79	11	14,81	15
15letí	75	12,73	2,12	10,61	11	14,85	15

VYHLEDÁVÁNÍ VZRUŠENÍ

Věk: 11-12letí	Dolní pásmo: 6-11	Střední pásmo: 12-19	Horní pásmo: 20-24
Věk: 13-14letí	Dolní pásmo: 6-12	Střední pásmo: 13-20	Horní pásmo: 21-24
Věk: 15letí	Dolní pásmo: 6-13	Střední pásmo: 14-20	Horní pásmo: 21-24

Věk	N	Maen	Std. Dev.	DM	DM zaokr.	HM	HM zaokr.
11letí	31	15,61	3,57	12,04	12	19,19	19
12letí	119	16,04	3,08	12,96	13	19,12	19
13letí	97	17,10	3,42	13,68	14	20,52	21
14letí	117	16,64	3,35	13,29	13	19,99	20
15letí	75	17,40	2,89	14,51	15	20,29	20

Příloha 3: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Správní celek	11letí		12letí		13letí		14letí		15letí		16letí		11-16letí	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	8 869	9,65	8 979	9,58	9 512	9,69	9 473	8,99	2 936	10,25	277	12,55	40 046	9,54
Středočeský kraj	10 436	11,35	10 270	10,96	10 849	11,05	11 689	11,09	3 041	10,62	228	10,33	46 513	11,07
Jihočeský kraj	5 811	6,32	5 772	6,16	6 224	6,34	6 687	6,35	1 762	6,15	112	5,07	26 368	6,28
Plzeňský kraj	4 769	5,19	5 020	5,36	5 279	5,38	5 631	5,34	1 534	5,36	131	5,94	22 364	5,32
Karlovarský kraj	2 730	2,97	2 766	2,95	2 986	3,04	3 147	2,99	1 009	3,52	110	4,98	12 748	3,04
Ústecký kraj	7 653	8,32	7 867	8,40	8 225	8,38	9 155	8,69	2 672	9,33	254	11,51	35 826	8,53
Liberecký kraj	4 119	4,48	4 096	4,37	4 259	4,34	4 551	4,32	1 297	4,53	116	5,26	18 438	4,39
Královéhradecký kraj	5 004	5,44	5 398	5,76	5 375	5,47	5 767	5,47	1 518	5,30	92	4,17	23 154	5,51
Pardubický kraj	4 924	5,36	4 751	5,07	5 027	5,12	5 500	5,22	1 317	4,60	93	4,21	21 612	5,15
Vysočina	4 907	5,34	5 094	5,44	5 319	5,42	5 769	5,48	1 305	4,56	83	3,76	22 477	5,35
Jihomoravský kraj	9 878	10,75	10 270	10,96	10 763	10,96	11 652	11,06	3 404	11,89	211	9,56	46 178	11,00
Olomoucký kraj	5 781	6,29	5 837	6,23	6 193	6,31	6 793	6,45	1 776	6,20	124	5,62	26 504	6,31
Zlínský kraj	5 370	5,84	5 473	5,84	5 824	5,93	6 250	5,93	1 696	5,92	124	5,62	24 737	5,89
Moravskoslezský kraj	11 678	12,70	12 099	12,91	12 339	12,57	13 292	12,62	3 363	11,75	252	11,42	53 023	12,62
Česká republika	91 929	100,00	93 692	100,00	98 174	100,00	105 356	100,00	28 630	100,00	2 207	100,00	419 988	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Příloha 4: Populace chlapců druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Správní celek	11letí		12letí		13letí		14letí		15letí		16letí		11-16letí	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	4 551	9,62	4 588	9,55	4 830	9,55	4 935	9,00	1 796	10,02	166	12,40	20 866	9,49
Středočeský kraj	5 338	11,28	5 316	11,07	5 606	11,09	6 020	10,98	1 944	10,85	138	10,31	24 362	11,07
Jihočeský kraj	3 012	6,37	2 906	6,05	3 263	6,45	3 430	6,26	1 092	6,09	70	5,23	13 773	6,26
Pízeňský kraj	2 415	5,10	2 589	5,39	2 729	5,40	2 940	5,36	978	5,46	92	6,87	11 743	5,34
Karlovarský kraj	1 418	3,00	1 460	3,04	1 517	3,00	1 629	2,97	598	3,34	57	4,26	6 679	3,04
Ústecký kraj	3 855	8,15	3 997	8,32	4 213	8,33	4 794	8,75	1 621	9,04	143	10,68	18 623	8,47
Liberecký kraj	2 135	4,51	2 128	4,43	2 190	4,33	2 325	4,24	826	4,61	73	5,45	9 677	4,40
Královéhradecký kraj	2 594	5,48	2 789	5,81	2 838	5,61	3 023	5,51	920	5,13	57	4,26	12 221	5,56
Pardubický kraj	2 512	5,31	2 506	5,22	2 568	5,08	2 892	5,28	842	4,70	61	4,56	11 381	5,17
Vysočina	2 539	5,37	2 620	5,45	2 735	5,41	3 037	5,54	850	4,74	49	3,66	11 830	5,38
Jihomoravský kraj	5 099	10,78	5 249	10,93	5 435	10,75	6 100	11,13	2 095	11,69	136	10,16	24 114	10,96
Olomoucký kraj	3 008	6,36	2 929	6,10	3 165	6,26	3 572	6,52	1 149	6,41	84	6,27	13 907	6,32
Zlínský kraj	2 768	5,85	2 764	5,75	3 037	6,01	3 254	5,94	1 094	6,10	61	4,56	12 978	5,90
Moravskoslezský kraj	6 073	12,83	6 198	12,90	6 426	12,71	6 865	12,52	2 118	11,82	152	11,35	27 832	12,65
Česká republika	47 317	100,00	48 039	100,00	50 552	100,00	54 816	100,00	17 923	100,00	1 339	100,00	219 986	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyzádání.

Příloha 5: Populace dívek druhého stupně základních škol v ČR (věk)

Správní celek	11letí		12letí		13letí		14letí		15letí		16letí		11-16letí	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	4 318	9,68	4 391	9,62	4 682	9,83	4 538	8,98	1 140	10,65	111	12,79	19 180	9,59
Středočeský kraj	5 098	11,43	4 954	10,85	5 243	11,01	5 669	11,22	1 097	10,25	90	10,37	22 151	11,08
Jihočeský kraj	2 799	6,27	2 866	6,28	2 961	6,22	3 257	6,44	670	6,26	42	4,84	12 595	6,30
Plzeňský kraj	2 354	5,28	2 431	5,32	2 550	5,35	2 691	5,32	556	5,19	39	4,49	10 621	5,31
Karlovarský kraj	1 312	2,94	1 306	2,86	1 469	3,08	1 518	3,00	411	3,84	53	6,11	6 069	3,03
Ústecký kraj	3 798	8,51	3 870	8,48	4 012	8,42	4 361	8,63	1 051	9,82	111	12,79	17 203	8,60
Liberecký kraj	1 984	4,45	1 968	4,31	2 069	4,34	2 226	4,40	471	4,40	43	4,95	8 761	4,38
Královéhradecký kraj	2 410	5,40	2 609	5,71	2 537	5,33	2 744	5,43	598	5,59	35	4,03	10 933	5,47
Pardubický kraj	2 412	5,41	2 245	4,92	2 459	5,16	2 608	5,16	475	4,44	32	3,69	10 231	5,12
Vysočina	2 368	5,31	2 474	5,42	2 584	5,43	2 732	5,41	455	4,25	34	3,92	10 647	5,32
Jihomoravský kraj	4 779	10,71	5 021	11,00	5 328	11,19	5 552	10,99	1 309	12,23	75	8,64	22 064	11,03
Olomoucký kraj	2 773	6,22	2 908	6,37	3 028	6,36	3 221	6,37	627	5,86	40	4,61	12 597	6,30
Zlínský kraj	2 602	5,83	2 709	5,93	2 787	5,85	2 996	5,93	602	5,62	63	7,26	11 759	5,88
Moravskoslezský kraj	5 605	12,56	5 901	12,93	5 913	12,42	6 427	12,72	1 245	11,63	100	11,52	25 191	12,60
Česká republika	44 612	100,00	45 653	100,00	47 622	100,00	50 540	100,00	10 707	100,00	868	100,00	200 002	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Příloha 6: Populace žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		6.-9. ročník	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	4 318	9,68	4 391	9,62	4 682	9,83	4 538	8,98	19 180	9,59
Středočeský kraj	5 098	11,43	4 954	10,85	5 243	11,01	5 669	11,22	22 151	11,08
Jihočeský kraj	2 799	6,27	2 866	6,28	2 961	6,22	3 257	6,44	12 595	6,30
Přízeňský kraj	2 354	5,28	2 431	5,32	2 550	5,35	2 691	5,32	10 621	5,31
Karlovarský kraj	1 312	2,94	1 306	2,86	1 469	3,08	1 518	3,00	6 069	3,03
Ústecký kraj	3 798	8,51	3 870	8,48	4 012	8,42	4 361	8,63	17 203	8,60
Liberecký kraj	1 984	4,45	1 968	4,31	2 069	4,34	2 226	4,40	8 761	4,38
Královéhradecký kraj	2 410	5,40	2 609	5,71	2 537	5,33	2 744	5,43	10 933	5,47
Pardubický kraj	2 412	5,41	2 245	4,92	2 459	5,16	2 608	5,16	10 231	5,12
Vysočina	2 368	5,31	2 474	5,42	2 584	5,43	2 732	5,41	10 647	5,32
Jihomoravský kraj	4 779	10,71	5 021	11,00	5 328	11,19	5 552	10,99	22 064	11,03
Olomoucký kraj	2 773	6,22	2 908	6,37	3 028	6,36	3 221	6,37	12 597	6,30
Zlínský kraj	2 602	5,83	2 709	5,93	2 787	5,85	2 996	5,93	11 759	5,88
Moravskoslezský kraj	5 605	12,56	5 901	12,93	5 913	12,42	6 427	12,72	25 191	12,60
Česká republika	44 612	100,00	45 653	100,00	47 622	100,00	50 540	100,00	200 002	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Příloha 7: Populace chlapců druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		6.–9. ročník	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	4 053	8,72	4 496	8,99	5 272	9,80	6 001	10,47	19 822	9,55
Středočeský kraj	5 352	11,51	5 620	11,24	5 833	10,85	6 087	10,62	22 892	11,03
Jihočeský kraj	2 950	6,34	3 002	6,00	3 421	6,36	3 610	6,30	12 983	6,25
Plzeňský kraj	2 451	5,27	2 732	5,46	2 907	5,40	3 079	5,37	11 169	5,38
Karlovarský kraj	1 455	3,13	1 711	3,42	1 623	3,02	1 554	2,71	6 343	3,06
Ústecký kraj	4 049	8,71	4 103	8,21	4 519	8,40	4 528	7,90	17 199	8,28
Liberecký kraj	2 141	4,60	2 210	4,42	2 346	4,36	2 354	4,11	9 051	4,36
Královéhradecký kraj	2 558	5,50	2 979	5,96	3 002	5,58	3 134	5,47	11 673	5,62
Pardubický kraj	2 544	5,47	2 555	5,11	2 626	4,88	2 949	5,14	10 674	5,14
Vysočina	2 468	5,31	2 829	5,66	2 871	5,34	3 189	5,56	11 357	5,47
Jihomoravský kraj	4 953	10,65	5 396	10,79	5 836	10,85	6 542	11,41	22 727	10,95
Olomoucký kraj	2 860	6,15	3 167	6,33	3 446	6,41	3 709	6,47	13 182	6,35
Zlínský kraj	2 725	5,86	2 959	5,92	3 215	5,98	3 408	5,94	12 307	5,93
Moravskoslezský kraj	5 935	12,77	6 245	12,49	6 867	12,77	7 191	12,54	26 238	12,64
Česká republika	46 494	100,00	50 004	100,00	53 784	100,00	57 335	100,00	207 617	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyzádání.

Příloha 8: Populace dívek druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		6.-9. ročník	
	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %	Celkem	Podíl v %
Hlavní město Praha	4 602	9,94	4 776	10,00	4 348	9,19	4 930	9,37	18 656	9,62
Středočeský kraj	5 042	10,89	5 115	10,71	5 457	11,53	5 845	11,11	21 459	11,06
Jihočeský kraj	2 962	6,40	3 025	6,34	2 884	6,10	3 382	6,43	12 253	6,32
Přízeňský kraj	2 440	5,27	2 591	5,43	2 464	5,21	2 807	5,34	10 302	5,31
Karlovarský kraj	1 354	2,92	1 482	3,10	1 505	3,18	1 528	2,91	5 869	3,03
Ústecký kraj	4 005	8,65	4 002	8,38	4 140	8,75	4 312	8,20	16 459	8,49
Liberecký kraj	2 024	4,37	2 051	4,30	2 085	4,41	2 289	4,35	8 449	4,36
Královéhradecký kraj	2 511	5,42	2 701	5,66	2 543	5,37	2 870	5,46	10 625	5,48
Pardubický kraj	2 377	5,13	2 301	4,82	2 521	5,33	2 725	5,18	9 924	5,12
Vysočina	2 433	5,25	2 555	5,35	2 591	5,48	2 902	5,52	10 481	5,40
Jihomoravský kraj	4 979	10,75	5 124	10,73	5 329	11,26	5 984	11,38	21 416	11,04
Olomoucký kraj	2 939	6,35	3 100	6,49	2 945	6,22	3 294	6,26	12 278	6,33
Zlínský kraj	2 690	5,81	2 812	5,89	2 742	5,80	3 178	6,04	11 422	5,89
Moravskoslezský kraj	5 955	12,86	6 105	12,79	5 759	12,17	6 544	12,44	24 363	12,56
Česká republika	46 313	100,00	47 740	100,00	47 313	100,00	52 590	100,00	193 956	100,00

Zdroj: ÚIV, 2009, data na vyžádání.

Příloha 9: Plánovaný základní soubor žáků druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník				7. ročník				8. ročník				9. ročník				6.–9. ročník			
	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS	Podíl v % ZS	Žáci VS	Třídy VS		
Hlavní město Praha	9,33	112	7	9,45	113	7	9,52	114	7	9,94	119	7	9,57	459	29					
Středočeský kraj	11,20	134	8	11,07	133	8	11,17	134	8	10,85	130	8	11,07	531	33					
Jihočeský kraj	6,37	76	5	6,19	74	5	6,24	75	5	6,36	76	5	6,29	302	19					
Přízeňský kraj	5,27	63	4	5,37	64	4	5,31	64	4	5,35	64	4	5,33	256	16					
Karlovarský kraj	3,03	36	2	3,18	38	2	3,09	37	2	2,80	34	2	3,02	145	9					
Ústecký kraj	8,68	104	7	8,42	101	6	8,57	103	6	8,04	97	6	8,41	404	25					
Liberecký kraj	4,49	54	3	4,40	53	3	4,38	53	3	4,22	51	3	4,37	210	13					
Královéhradecký kraj	5,46	66	4	5,70	68	4	5,48	66	4	5,46	66	4	5,52	265	17					
Pardubický kraj	5,30	64	4	5,12	61	4	5,09	61	4	5,16	62	4	5,17	248	15					
Vysočina	5,28	63	4	5,46	66	4	5,40	65	4	5,54	66	4	5,43	260	16					
Jihomoravský kraj	10,70	128	8	10,77	129	8	11,04	133	8	11,40	137	9	11,00	528	33					
Olomoucký kraj	6,25	75	5	6,34	76	5	6,32	76	5	6,37	76	5	6,32	303	19					
Zlínský kraj	5,83	70	4	5,87	70	4	5,89	71	4	5,99	72	4	5,90	283	18					
Moravskoslezský kraj	12,81	154	10	12,67	152	9	12,49	150	9	12,49	150	9	12,61	605	38					
Česká republika	100,00	1200	75	100,00	1200	75	100,00	1200	75	100,00	1200	75	100,00	4800	300					

Poznámka: „VS“ - výběrový soubor; „ZS“ - základní soubor; populace žáků druhého stupně základních škol.

Příloha 10: Plánovaný základní soubor chlapců druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník			7. ročník			8. ročník			9. ročník			6.-9. ročník		
	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	
Hlavní město Praha	8,72	52	8,99	54	9,80	59	10,47	63	9,55	229					
Středočeský kraj	11,51	69	11,24	67	10,85	65	10,62	64	11,03	265					
Jihočeský kraj	6,34	38	6,00	36	6,36	38	6,30	38	6,25	150					
Přizetický kraj	5,27	32	5,46	33	5,40	32	5,37	32	5,38	129					
Karlovarský kraj	3,13	19	3,42	21	3,02	18	2,71	16	3,06	73					
Ústecký kraj	8,71	52	8,21	49	8,40	50	7,90	47	8,28	199					
Liberecký kraj	4,60	28	4,42	27	4,36	26	4,11	25	4,36	105					
Královéhradecký kraj	5,50	33	5,96	36	5,58	33	5,47	33	5,62	135					
Pardubický kraj	5,47	33	5,11	31	4,88	29	5,14	31	5,14	123					
Vysočina	5,31	32	5,66	34	5,34	32	5,56	33	5,47	131					
Jihomoravský kraj	10,65	64	10,79	65	10,85	65	11,41	68	10,95	263					
Olomoucký kraj	6,15	37	6,33	38	6,41	38	6,47	39	6,35	152					
Zlínský kraj	5,86	35	5,92	36	5,98	36	5,94	36	5,93	142					
Moravskoslezský kraj	12,77	77	12,49	75	12,77	77	12,54	75	12,64	303					
Česká republika	100,00	600	100,00	600	100,00	600	100,00	600	100,00	2400					

Poznámka: „VS“ – výběrový soubor; „ZS“ – základní soubor; populace žáků druhého stupně základních škol.

Příloha 11: Plánovaný základní soubor dívek druhého stupně základních škol v ČR (školní ročníky)

Správní celek	6. ročník			7. ročník			8. ročník			9. ročník			6.–9. ročník		
	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	Podíl v % ZS	Chlapci VS	
Hlavní město Praha	9,94	60	10,00	60	9,19	55	9,37	56	9,62	231					
Středočeský kraj	10,89	65	10,71	64	11,53	69	11,11	67	11,06	266					
Jihočeský kraj	6,40	38	6,34	38	6,10	37	6,43	39	6,32	152					
Přízeňský kraj	5,27	32	5,43	33	5,21	31	5,34	32	5,31	127					
Karlovarský kraj	2,92	18	3,10	19	3,18	19	2,91	17	3,03	73					
Ústecký kraj	8,65	52	8,38	50	8,75	53	8,20	49	8,49	204					
Liberecký kraj	4,37	26	4,30	26	4,41	26	4,35	26	4,36	105					
Královéhradecký kraj	5,42	33	5,66	34	5,37	32	5,46	33	5,48	131					
Pardubický kraj	5,13	31	4,82	29	5,33	32	5,18	31	5,12	123					
Vysočina	5,25	32	5,35	32	5,48	33	5,52	33	5,40	130					
Jihomoravský kraj	10,75	65	10,73	64	11,26	68	11,38	68	11,04	265					
Olomoucký kraj	6,35	38	6,49	39	6,22	37	6,26	38	6,33	152					
Zlínský kraj	5,81	35	5,89	35	5,80	35	6,04	36	5,89	141					
Moravskoslezský kraj	12,86	77	12,79	77	12,17	73	12,44	75	12,56	301					
Česká republika	100,00	600	100,00	600	100,00	600	100,00	600	100,00	2400					

Poznámka: „VS“ - výběrový soubor; „ZS“ - základní soubor; populace žáků druhého stupně základních škol.

Další klíčové publikace projektu:

**Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK.
(VYNSPI)**

Miovský, M. a kol. (2012)

Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Výkladový slovník překračuje oblast školní primární prevence rizikového chování. Je první publikací, která se věnuje výhradně preventivní terminologii a snaží se překlenout úskalí její mezioborovosti a meziresortnosti. Předpokládáme, že publikace najde využití v pregraduální výuce různých oborů, stejně tak v oblasti celoživotního vzdělávání v prevenci rizikového chování. Preventivní pracovníci nestátních neziskových organizací mohou používat výkladový slovník jako podklady při strukturování a vývoji vlastních preventivních intervencí, při psaní dotačních žádostí na dotčené dotační agentury a resorty, při vyhodnocování efektivity preventivních intervencí, při zvyšování vlastních znalostí atd.

Publikace obsahuje celkem 28 klíčových (primárních) hesel. Základní hesla relevantní pro primární prevenci rizikového chování mají abecední řazení. Všechna hlavní hesla výkladového slovníku jsou opatřena anglickým ekvivalentem pro usnadnění práce s anglicky psanou odbornou literaturou.

Pavlas Martanová, V. (ed.) (2012)

Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů

školské primární prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Standardy jsou rozsáhlým dokumentem revidovaným a přijatým ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v letech 2005 a 2008, v roce 2012 pak v rámci projektu VYNSPI (Projekt CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK) rozšířeným na všechny typy rizikového chování. Standardy ve své obecné a speciální části definují základní pojmy, cílové skupiny preventivních programů a zásady efektivity primárně preventivního působení. Dále pak v podobě bodovatelných kategorií vymezují charakteristiky, které by měl kvalitní program obecně splňovat, například: dostupnost, zacílenost, respekt k právu klientů, hodnocení potřeb klienta, adekvátní personální a organizační zabezpečení programů, odpovídající materiálně – technické zázemí a další. Od roku 2012 si Standardy pokládají za cíl možnost posouzení kvality programů zaměřených na jakýkoli typ rizikového chování a ve své speciální části rozlišují tři typy přímého preventivního působení, tedy tři typy programů: programy všeobecné, selektivní a indikované školské primární prevence rizikového chování.

Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., Zapletalová, J. (2012)
Návrh doporučené struktury Minimálního preventivního programu
prevence rizikového chování pro základní školy.
Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Publikace představuje ucelený pokus o návrh doporučené struktury, obsahu a rozsahu Minimálního preventivního programu (MPP) v České republice. Jde de facto o návrh uceleného komplexního preventivního programu pro ZŠ, který splňuje přísná kritéria kladená na školní programy prevence rizikového chování. Návrh vychází jednak ze současného stavu výzkumu v této oblasti a jednak z praxe provádění programů v ČR. Smyslem textu je nabídnout podnět k diskusi o možnostech a podobách MPP, nikoli vytvořit jeho uniformní model. Autoři si kládou za cíl podpořit diskusi o dalším směřování a vývoji MPP u nás a současně do této diskuse přispět skutečně konkrétním a jasným návrhem. Klíčové pro diskusi o tomto návrhu je ale správné pochopení základních principů, na kterých je vystavěn. Tedy že nejde o výčet konkrétních programů, ale o návrh obecného rámce začínajícího pravidly bezpečné školy a jdoucího přes další nespecifické preventivní aktivity (dovednosti pro život) až k aktivitám (intervencím) specifickým. Důležitý přitom je aplikovaný model spirály, tedy postupného navazování dílčích částí na sebe v závislosti na věkových skupinách žáků a vazbě dílčích témat mezi sebou. Celý popis je založen na specifikaci výstupních deskriptorů: znalostí, dovedností a kompetencí. Jinými slovy, návrh umožňuje škole strukturu vyplnit libovolnými vhodně zvolenými programy v závislosti na jejích personálních, ekonomických a dalších možnostech a závazně pro ni by v tomto smyslu bylo pouze to, aby žáci na konci daného věkového období měli potřebné znalosti, dovednosti a kompetence. To zpětně posiluje roli školního metodika prevence, školního poradenského pracoviště i ředitele a respektuje individuální povahu a reálné možnosti každé školy. Současně návrh ukazuje, že pokud škola dobře implementovala princip rámcových vzdělávacích programů, pak zvládnout navržený komplexní program v rozsahu 86 hodin (1.–9. třída ZŠ) pro ni nemůže být zásadním problémem. Průnik s vyučovými předměty (biologie, občanská nauka či rodinná výchova atd.) je tak zásadní, že předložený návrh vyžaduje jen velmi malý nárok na uvolnění potřebných hodin pro realizaci preventivních programů nad tento rámec.

Pavlas Martanová, V. (2012)
Certifikační řád a metodika místního šetření pro proces certifikace
dle Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů
školské primární prevence rizikového chování.
Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Tyto dva texty, certifikační řád a metodika místního šetření, upravují podmínky pro certifikaci programů školské primární prevence dle Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování z roku 2012. Vymezuji základní pojmy, cíle a principy certifikace a popisují úkoly jednotlivých subjektů účastnících se celého procesu i proces samotný na různé úrovni obecnosti. Certifikační řád je základním obecným ustanovením a metodika místního šetření pak nástrojem praktické realizace procesu certifikace. Dokument obsahuje též formuláře závěrečné zprávy a protokolu z místního šetření.

Pavlas Martanová, V. a kol. (2012)

Manuál certifikátora: nástroj k praktické realizaci procesu certifikace dle Certifikačního řádu a metodiky místního šetření v souladu se Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Manuál certifikátora je praktickým nástrojem, podle kterého postupuje certifikační agentura při realizaci místních šetření v zařízeních, která o certifikaci žádají. Manuál se zabývá konkrétní náplní práce certifikátorů v jednotlivých fázích certifikačního procesu a řeší též technické aspekty jejich práce. V přílohou části lze nalézt celou řadu formulářů používaných v certifikačním procesu a při místním šetření, etický kodex certifikátora, žádost a závaznou objednávku certifikačního šetření, záznamový arch hospitace v programu specifické školské primární prevence a další.

Charvát, M., Jurystová, L., Miovský, M. (2012)

Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Model představuje návrh klasifikace kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování (PPRCH) ve školství. Vychází z potřeby koordinovaného vzdělávání pracovníků v PPRCH nejen u pedagogických pracovníků, ale také u všech dalších profesí vstupujících v rámci preventivních aktivit do škol, případně majících vliv na podobu těchto preventivních aktivit.

Navrhovaný model prezentuje čtyři hierarchicky seřazené stupně odbornosti preventivního pracovníka (od tzv. preventivního minima až po expertní úroveň), přičemž jednotlivé úrovně jsou odstupňovány podle náročnosti prováděných preventivních aktivit a především podle úrovně znalostí, dovedností a dalších kompetencí potřebných pro jejich realizaci. Požadavky na odbornost preventivních pracovníků jsou podstatné i z hlediska možného iatrogenního vlivu preventivních aktivit při jejich neodborném provádění. Navrhované kvalifikační předpoklady (znalosti, dovednosti a kompetence) jsou navíc v modelu jasně vymezeny a jsou ověřitelné (hodnotitelné).

Model zároveň zohledňuje existující pozice ve školství, jak je definuje zákon a prováděcí vyhlášky, a stejně tak i neformální, spontánně vzniklou strukturu složenou z odborníků, kteří se problematice primární prevence věnují v terénu. Integrovanou součástí modelu je i návrh postupu uznávání jednotlivých úrovní kvalifikačních předpokladů u pracovníků, kteří v prevenci již léta působí a prošli různými vzdělávacími aktivitami. Vzdělávání je i v tomto modelu koordinováno MŠMT a naplňováno jím pověřenými akreditovanými vzdělávacími institucemi a autorizovanými osobami. Svou celkovou koncepcí se návrh drží zásady neměnit, co je funkční, a přitom citlivě zavádět nová systémová opatření s cílem zvýšení kvality a dostupnosti funkční primární prevence ve školství.

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P. (Eds.) (2010)

Primární prevence rizikového chování ve školství.

Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga

Kniha je zaměřena oblast prevence rizikového chování ve školství z hlediska základní teorie i praxe, včetně legislativních otázek. Školní prevence rizikového chování je v České republice nejvíce rozvinutou oblastí. Školy a školská zařízení umožňují realizátorům prevence snadný přístup k cílovým skupinám, v prostředí, které je pro realizaci preventivních programů bezpečné. Takto pojatá původní publikace je v oblasti školní prevence rizikového chování v České republice první svého druhu. Snahou editorů bylo ve spolupráci s autory dílčích kapitol sestavit soubor textů, které by v ucelené formě na jednom místě shrnovaly současný stav prevence rizikového chování v prostředí českého školství. Kniha obsahuje standardní údaje, které mají za cíl usnadnit čtenáři orientaci v textu (použitá literatura, použité zkratky, jmenný rejstřík, věcný rejstřík, seznam obrázků a seznam tabulek).

Publikace může sloužit jako učebnice v pregraduální výuce různých oborů (zejm. pedagogie, adiktologie, psychologie), stejně tak v rámci celoživotního vzdělávání, včetně specializačních kurzů. Jako cenný zdroj informací může sloužit začínajícím preventivním odborníkům na regionální i oblastní úrovni, koordinátorům prevence, pedagogům – školním metodikům prevence, ale i ostatním pracovníkům školy.

Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012)

Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Manuál obsahuje vybrané prověřené a osvědčené programy z oblasti primární prevence na třech úrovních provádění z hlediska cílové skupiny, tj. všeobecná, selektivní a indikovaná prevence. Specifikace každého programu je uvedena vždy jednotně v přehledové tabulce, která obsahuje informace: Úroveň provádění (všeobecná, selektivní a indikovaná), Oblast zaměření (nespecifická, specifická), Cílová skupina (např. předškolní děti, rodiče), Forma (např. interaktivní), Délka programu (krátko-, středně-, dlouhodobý program), Poskytovatel (kontaktní informace o realizátorovi). Popis každého programu má jednotnou, předem definovanou strukturu. Povinně obsahuje: název preventivního programu, anotaci programu, popis teoretických východisek programu, cílů programu, popis cílové skupiny, popis časové struktury, obsah programu, personální nároky, kontraindikace a omezení, způsob hodnocení efektivity programu, materiální požadavky a pomůcky, prostorové požadavky, návaznosti a vhodné kombinace, podpůrné materiály (např. Internet), přibližná cena programu, plné kontakty na realizátora. Cílem autorů je v budoucnu Manuál aktualizovat a rozšiřovat o další programy, které se v oblasti prevence rizikového chování objeví a iniciovat projekt, v jehož rámci by mohly další autorské kolektivy a organizace přidávat do manuálu své programy, které by tam mohly být sdíleny dalšími odborníky z praxe.

**Všechny publikace jsou dostupné v elektronické podobě ve formátu *.pdf na stránkách
Kliniky adiktologie: <http://www.adiktologie.cz>. V plné verzi jsou texty umístěny
v kategorii „Publikace“, v sekci „Monografie“.**

V tištěné podobě byly knihy vydány v omezeném nákladu a jsou již prakticky nedostupné.

Vznik těchto publikací byl finančně podpořen projektem
Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů
pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
a je spolufinancován z institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace, PRVOUK-P03/LF1/9.

Klinika adiktologie

Klinika adiktologie
1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
Apolinářská 4, 128 00 Praha 2
tel./fax: +420 224 965 035
www.adiktologie.cz / info@adiktologie.cz

Klinika adiktologie je odborné pracoviště 1. LF UK v Praze a VFN v Praze. Vznikla k 1. 1. 2012 spojením Centra adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze a Oddělení pro léčbu závislosti VFN v Praze. Jde na tomto poli o zcela unikátní spojení dvou doposud samostatných pracovišť, zahrnujících jak lékařskou, tak nelékařskou část profesí, pohybujících se v tomto nově se konstituujícím oboru.

Klinika adiktologie se zaměřuje na klinický lůžkový provoz a na výuku a výzkum v adiktologii, oboru zkoumajícím rizikové prostředí užívání návykových látek a závislostní chování. Hlavní činnost kliniky je rozdělena do celkem čtyř oblastí:

- a) *klinický provoz zahrnuje 7 současných oddělení OPZ VFN v Praze:*
 - ◆ Lůžkové oddělení muži
 - ◆ Lůžkové oddělení ženy
 - ◆ Detoxifikační oddělení
 - ◆ Centrum metadonové substituce
 - ◆ Ambulance pro alkoholové závislosti
 - ◆ Ambulance pro nealkoholové závislosti
 - ◆ Centrum pro psychoterapii a rodinnou terapii
- b) *pregraduální výukové programy:*
 - ◆ výuka studentů medicíny a stomatology v oboru adiktologie v rámci širšího rámce oboru psychiatrie
 - ◆ pregraduální výuka v bakalářském oboru adiktologie (prezenční a kombinovaná forma výuky v českém jazyce)
 - ◆ pregraduální výuka v magisterském oboru adiktologie (prezenční a kombinovaná forma výuky v českém jazyce)
- c) *vědecko-výzkumná činnost a postgraduální výuka v oboru adiktologie (ve fázi akreditace), včetně zahraniční spolupráce v této oblasti; dnes existují čtyři centra:*
 - ◆ Centrum primární prevence užívání návykových látek a souvisejícího rizikového chování
 - ◆ Centrum pro teorii a praxi diagnostiky, terapie a rehabilitace poruch a onemocnění spojených s užíváním návykových látek
 - ◆ Centrum pro teorii a praxi intervencí „harm reduction“ a „risk reduction“
 - ◆ Centrum pro teorii a praxi trestně-právních a kriminologických souvislostí s užíváním návykových látek
- d) *celoživotní vzdělávání a rozvojové projektu v oboru adiktologie*

Kliniku adiktologie tvoří tým odborníků v oboru adiktologie, psychologie, psychiatrie, práva, epidemiologie, sociální práce, ekonomie, kriminologie a speciální pedagogiky, kteří mají zkušenosti s léčbou závislosti, domácím i mezinárodním výzkumem, rozvojovými projekty a vysokoškolskou výukou.

**Zajímá tě role návykových látek ve společnosti a programy drogové politiky, které ji ovlivňují?
Chceš být adiktolog, tedy odborník na závislosti, který rozumí základům práva, sociologie,
sociální práce, psychologie a zdravotní vědy?
Máš chuť během studia a po něm pracovat s lidmi, kteří se chovají rizikově,
a motivovat je ke změně?**

Odpověď je bakalářské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz/studium

Najdi si studium adiktologie na Facebooku!

BAKALÁŘSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- zajímavý nelékařský zdravotnický obor na 1. LF UK v prezenční a kombinované formě
 - mezioborové vzdělání s kvalifikací pro samostatnou práci ve zdravotnictví
 - pestré studium vyučované předními odborníky v oboru adiktologie
 - studium v prezenční nebo v distanční podobě při zaměstnání
 - možnost pokračovat v magisterském stupni studia

O studiu: Bakalářské studium adiktologie je rozvrženo do 3 let studia. V prvním roce je kladen důraz především na osvojení znalostí v základních medicínských oborech, jež jsou doplněny o úvod do studia adiktologie. Od druhého ročníku se studium soustředí na odborné adiktologické předměty s mezioborovým přesahem do oblasti psychologie, sociální práce, sociologie, práva nebo kriminologie. Závěr studia je zaměřen na praktickou přípravu, která zahrnuje zvládnutí základních poradenských a terapeutických dovedností. Studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou a obhájením odborné práce na aktuální adiktologické téma v České republice. Studenti oboru adiktologie mají možnost strávit část studia na zahraničních partnerských univerzitách a také dále pokračovat v navazujícím magisterském studiu adiktologie na 1. LF UK. Bakalářský program adiktologie je možné studovat také v kombinované podobě, což umožňuje doplnit si odborné VŠ vzdělání při zaměstnání.

Uplatnění absolventů: Absolventi oboru adiktologie se uplatňují zejména jako pracovníci preventivních programů užívání návykových látek a pracovníci služeb pro uživatele drog (zdravotnických i nezdravotnických, státních i nestátních), a dále jako pracovníci veřejné správy koordinující systém péče pro uživatele drog a prevence rizikového chování. Osvojené znalosti a dovednosti mohou uplatnit v širokém spektru multidisciplinárních týmů, jež se zabývají řešením problémů spojených s užíváním návykových látek v různých pracovních prostředích – např. nízkoprahové zařízení pro uživatele drog, terapeutická komunita, zařízení sociálních služeb nebo speciálního školství, vězeňská služba, policie či soukromý sektor. Profese adiktologa je zařazena mezi nelékařská zdravotnická povolání, a to novelou zákona č. 96/2004 Sb., adiktolog tak může provádět samostatnou práci ve zdravotnictví.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro všechny, kdo se zajímají o interdisciplinární obor adiktologie nebo v něm pracují a kdo dokončili úplné středoškolské vzdělání s maturitou. Přijímací řízení se skládá ze dvou částí, písemné a ústní zkoušky, jež mají povinnou a dobrovolnou část. Uchazeč bude ke studiu přijat, pokud úspěšně zvládne obě jejich povinné části zaměřené na znalosti v oboru adiktologie, biologie, chemie a fyziky v rozsahu dostupných modelových otázek. V dobrovolné části uchazeč dokládá svou motivaci ke studiu odbornou praxí nebo písemnou prací v oboru adiktologie.

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

Zajímá Tě problematika veřejného a duševního zdraví v kontextu dalších oborů, jako je právo, sociologie, sociální práce, psychologie nebo ekonomie?
Baví Tě výzkum v oblasti společenských věd a zajímá Tě jeho využití v praktické drogové politice?
Chceš se podílet na obrazu návykových látek ve společnosti, programech pro jejich uživatele a na koordinaci těchto programů?

Odpověď je magisterské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz/studium
Najdi si adiktologii na Facebooku!

MAGISTERSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- navazující magisterský obor na 1. lékařské fakultě UK v prezenční a kombinované formě
- mezioborové vzdělání s kvalifikací pro samostatnou práci ve zdravotnictví
- pestré studium vyučované předními odborníky v oboru adiktologie

O studiu: Navazující magisterské studium adiktologie je rozvrženo do 2 let studia. Studium absolventy vybaví teoretickými poznatky a praktickými dovednostmi z oblasti prevence a léčby závislosti a drogové politiky. Program současně rozvíjí dvě samostatné studijní linie představované koncepty duševního zdraví (mental health) a veřejného zdraví (public health). Do studijního programu jsou zařazeny dvě odborné stáže. Velký důraz je kladen na položení základů vědecko-výzkumné práce. Studijní program adiktologie vychází z rozvíjeného moderního mezioborového přístupu, který nenabízí žádný z doposud existujících studijních oborů a o který je v praxi stále větší zájem. Absolventi jsou vybaveni pro další pokračování v doktorském studijním programu.

Uplatnění absolventů: Absolventi magisterského oboru adiktologie se uplatní v oblasti preventivních programů užívání návykových látek, ve službách pro uživatele drog (zdravotnických i nezdravotnických, státních i nestátních), v oblasti výzkumu a vzdělávání, ve veřejné správě koordinující systém péče o uživatele drog a prevence rizikového chování nebo v oblasti vymáhání práva (police, vězeňská služba), a to zejména na manažerských a koordinačních pozicích. Kombinace hlavních pilířů studia vytváří unikátní studijní profil splňující jak nároky spojené s dovednostmi v oboru adiktologie a všech jeho aplikačních oblastech, tak možnost uplatnit se mimo oblast zdravotnictví všude tam, kde je po aplikaci konceptů duševního zdraví a veřejného zdraví v posledních letech stále silnější poptávka (školství, speciální školství, sociální péče, rozvoj preventivních strategií a programů, soukromý sektor atd.). Profese adiktologa je zařazena mezi nelékařská zdravotnická povolání, a to novelou zákona č. 96/2004 Sb., adiktolog tak může provádět samostatnou práci ve zdravotnictví. Tato kvalifikace je podmíněna absolvováním bakalářského studijního programu adiktologie nebo splněním kvalifikačního kursu.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro absolventy VŠ bakalářských studijních programů, včetně studijního programu Adiktologie. Absolventi jiných oborů než bakalářského studijního programu Adiktologie mají možnost doplnit si znalosti a dovednosti z oboru adiktologie v rámci kvalifikačního kursu akreditovaného u Ministerstva zdravotnictví ČR, který je zároveň podmínkou pro získání kvalifikaci adiktologa (a tím pádem samostatnou práci ve zdravotnických službách). Přijímací řízení k magisterskému studiu adiktologie se skládá ze znalostního testu v oboru adiktologie v rozsahu, který odpovídá náplni bakalářského programu adiktologie. Přijímací zkoušky probíhají v písemné a následně ústní formě. V ústní části přijímacího řízení je kromě výsledků písemného testu zohledněno také vypracování odborné práce v oboru adiktologie nebo doložená praxe v oboru adiktologie.

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

**Chcete realizovat špičkový výzkum v oblasti veřejného a duševního zdraví v kontextu dalších oborů, jako je právo, sociologie, sociální práce, psychologie nebo ekonomie?
Zajímá Vás výzkumná práce zaměřená na klinické faktory úspěšné léčby závislosti?
Máte zájem připravovat svou výzkumnou práci podklady pro dynamicky se rozvíjející politiky v oblasti minimalizace rizikového prostředí užívání návykových látek?**

Odpověď je doktorské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz

DOKTORSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- čtyřleté doktorské studium na 1. lékařské fakultě UK v Praze
 - v prezenční a v kombinované formě
- transdisciplinární výukový a výzkumný program vedený předními odborníky v oboru adiktologie
 - program zaměřený na zajímavá výzkumná a klinická témata
 - s přesahem do oblasti veřejného a duševního zdraví

O studiu: Doktorský studijní program adiktologie je rozvržen do 4 let studia. Program vede studenty k osvojení schopností a dovedností nezbytných k analýze různých faktorů rizikového prostředí pro škodlivé užívání návykových látek a pro závislostní chování. Jádrem programu je klinický výzkum a praxe zaměřené na oblast duševního zdraví a dále potom výzkum v oblasti veřejného zdraví, jejichž výstupy představují podklady pro na důkazech založené rozhodování ve zdravotní politice v souvislosti s užíváním návykových látek. Jádrem programu je metodologické vedení k transdisciplinárnímu výzkumu v oboru adiktologie a kombinace kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod, které jsou v oboru adiktologie sjednoceny do komplexního epistemologického rámce.

Uplatnění absolventů: Kombinace třech pilířů studia (expertiza v rizikovém prostředí, klinická excelence a veřejno-zdravotní analýza) si klade za cíl poskytnout absolventům programu odborné kompetence pro transdisciplinární adiktologický výzkum aplikovaný mj. na oblast klinického hodnocení efektivity veřejno-zdravotních politik. Díky tomu budou absolventi programu dobře připraveni na potřeby praxe v oboru vědy a výzkumu, stejně jako na expertní pozice ve veřejném i v soukromém sektoru. Jejich transdisciplinární východiska jim umožní spolupracovat s kolegy z celé řady disciplín, komunikovat výsledky svého výzkumu manažerům a decision-makerům na mezi-resortní úrovni, a ujmát se např. vedoucích pozic na vysokém stupni odbornosti a/nebo se profilovat jako vědecko-výzkumní pracovníci na tuzemských či zahraničních univerzitách.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro absolventy VŠ magisterských studijních programů ze souvisejících studijních oborů (medicína, zdravotnické obory, psychologie aj., včetně studijního programu Adiktologie). Ústní přijímací pohovor následně prověří: (i) motivaci ke studiu; (ii) znalosti z oboru adiktologie, (iii) fundamentální znalosti z metodologie, z oborů biologie člověka a společenských věd; dále (iv) uchazeč představí projekt své disertační práce v anglickém jazyce, v anglickém jazyce reaguje na případné dotazy (před podáním je vhodné zamýšlený projekt konzultovat s možným školitelem či konzultantem; projekt by měl tematicky být v souladu se zaměřením výzkumné činnosti pracoviště (Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze) či partnera studijního programu (Psychologický ústav AV ČR). Projekt odevzdává v české a anglické verzi (každá jazyková verze v rozsahu min. 4 normostran). Výhodou při přijímacím řízení je vlastní doložená praxe v oboru (např. člen řešitelského výzkumného týmu, dobrovolnická pomoc, stáž v zařízení atd.).

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

Konference

PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ (PPRCH)

Od roku 2004 se každoročně na podzim koná konference
Primární prevence rizikového chování,
na které se pravidelně schází více než 300 odborníků
z oblasti prevence rizikového chování.

Konferenci organizuje:

**Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze**

ve spolupráci s hlavními partnery:

**Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Hlavní město Praha
Katedra psychologie PedF, Univerzita Karlova v Praze**

Během každé konference je vedle hlavního tématu věnován prostor tematickým
blokům z oblasti rizikového chování:

- agrese a šikana
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
 - poruchy příjmu potravy
 - rasismus a xenofobie
 - negativní působení sekt
 - sexuální rizikové chování
- závislostní chování (adiktologie)
- systémový přístup v primární prevenci

Na konferenci zaznívají **jak příspěvky teoretické, koncepční, tak praktické,**
vycházející ze zkušeností a podmínek v České republice
(kazuistiky, příklady dobré praxe).

Bližší informace o konferenci lze nalézt zde:

www.pprch.cz

Škála osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS – SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE) je nástrojem, který má pomoci odborníkům (psychologům, adiktologům, výchovným poradcům) vyhledávat jedince s určitými osobnostními rysy, které mají pozitivní vztah s různými formami rizikového chování (hlavně s užíváním návykových látek). Nástroj hodnotí čtyři rizikové faktory osobnosti, které způsobují abúzus, závislost. Škála má vytvořené tak, aby se odhalily jednotlivé proměnné v osobnosti nezávisle na chování vedoucímu k užívání návykových látek. Nástroj disponuje širokým spektrem využití, lze jej použít v psychodiagnostickém procesu u populace s klinickým obrazem abúzu návykových látek, ale také pro populaci středoškolských a vysokoškolských studentů nevykazujících abúzus.

KLINIKA ADIKTOLOGIE 1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE
A VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ NEMOCNICE V PRAZE
WWW.ADIKTOLOGIE.CZ

ISBN 978-80-87258-81-1

NEPRODEJNÉ

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ